

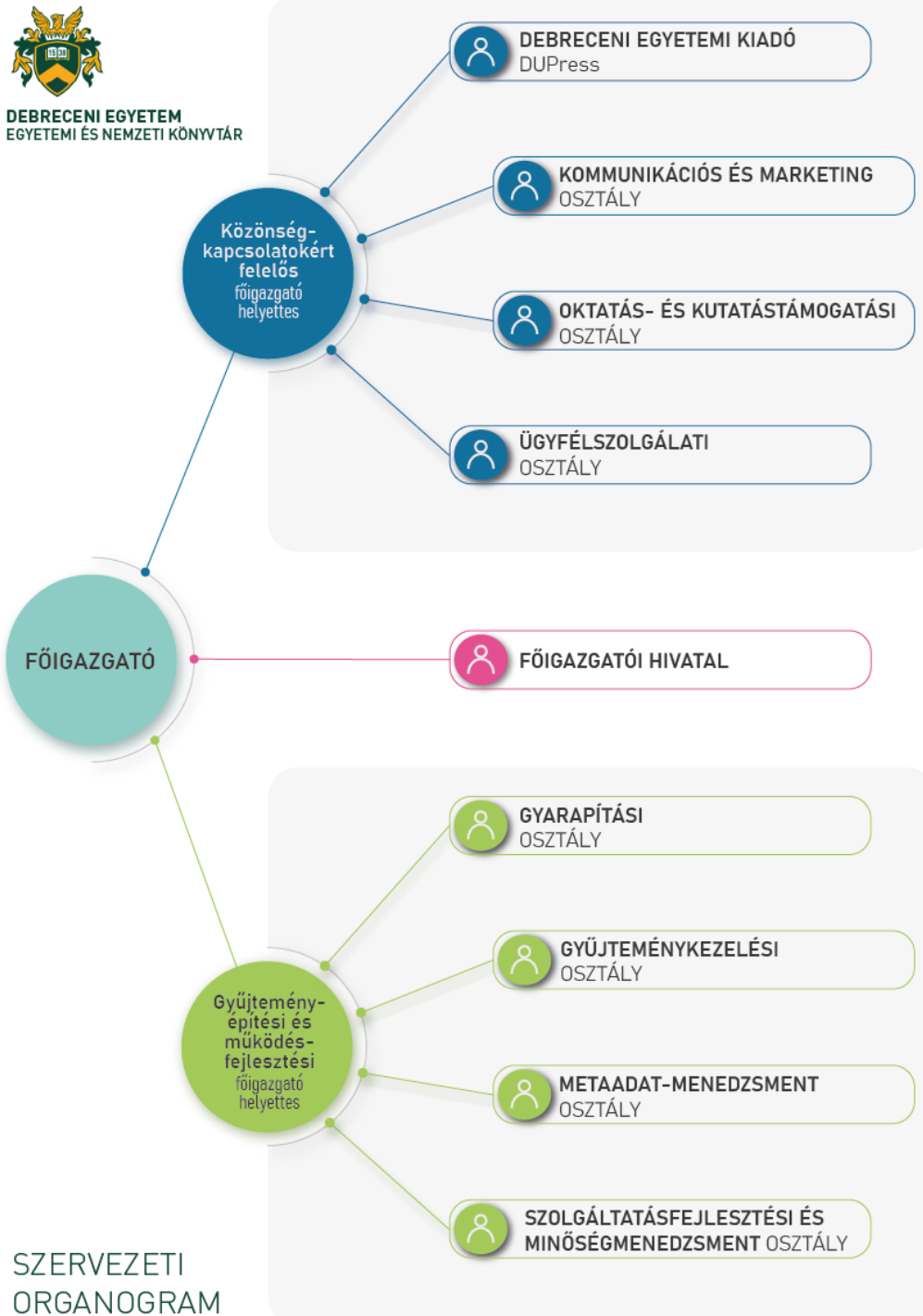

BESZÁMOLÓ A

DEBRECENI EGYETEM
EGYETEMI ÉS NEMZETI
KÖNYVTÁR

ÉVES TEVÉKENYSÉGÉRŐL

2023

A DEENK KÖNYVTÁRAI 2023-BAN

BCK	Böszörményi úti Campus Könyvtára 4032 Debrecen, Böszörményi út 138.
BK	Bölcsészettudományi Könyvtár 4032 Debrecen, Egyetem tér 1.
EK	Egészségtudományi Könyvtár 4400 Nyíregyháza, Sóstói út 2-4.
ÉTK	Élet- és Természettudományi Könyvtár 4032 Debrecen, Egyetem tér 1.
KCK	Kassai úti Campus Könyvtára 4028 Debrecen, Kassai út 26.
MK	Műszaki Könyvtár 4028 Debrecen, Ótemető u. 2-4.
PK	Pedagógiai Könyvtár 4220 Hajdúböszörmény, Désány István u. 1-9.
SZCK	Szolnok Campus Könyvtára 5000 Szolnok, Tiszaligeti sétány 14.
ZK	Zeneművészeti Könyvtár 4032 Debrecen, Nagyerdei krt. 82.

2023 a DEENK számára a stratégia-alkotás éve volt. Az előző, 2016-2020 közötti stratégiai ciklus végén már érzékeltek a környezeti változások mennyiségi és minőségi átalakulását, de még nem álltunk készen egy új stratégia megfogalmazására - ezért az előző stratégia hatályát meghosszabbítottuk. A 2020 tavaszán ránk törő COVID világjárvány alapjaiban forgatta fel működésünket; hónapokig szinte napról napra éltünk és működtünk, a tervezés és döntés-mérlegelés ciklusa rendkívüli módon beszűkült. Átálltunk egy korábban elképzelhetetlen, utópisztikus működésre - és megtanultuk kezelni.

Az elmúlt két évben fokozatosan áthelyeztük a fókuszunkat arra, hogy tisztázzuk a gondolatainkat, és elkezdjük újra fogalmazni a küldetésünket, a jövőképünket, a stratégiai területeket. Utánajártuk, megértettük, milyen is a minket körülvevő világ: már nem csupán változékony, kiszámíthatatlan, komplex és többértelmű (angol rövidítéssel: VUCA), hanem törékeny, szorongó, nem-lineáris és érthetetlen (BANI).

Kihívást jelentő feladat a vezetésnek: Hogyan kezeljük észszerűen a jelenlegi körülményeket? Hogyan rendszerezzük a működést, a tevékenységeket és hogyan tűzzünk ki teljesíthető célokat ebben a követhetetlenül változó világban?

A stratégia-alkotást kérdések köré szerveztük - így alakultak ki a következő öt év fókuszterületei, melyek az éves beszámoló szerkezetét is meghatározzák: Mi a szerepünk a kutatási ökoszisztémában? Hogyan tudjuk támogatni a hallgatói eredményességet? Milyen teendőink vannak a kultúráközvetítés- és megőrzés területén? Hogyan tartjuk a kapcsolatot, hogyan kommunikálunk a környezettel? Miképpen szervezzük és fejlesztjük a működésünket?

Fejlesztési elképzeléseink vezérfonala a stabilitás és az agilitás kettőse. Bizonytalanul változó világunkban csak akkor maradhatunk életképesek és fenntarthatók, ha figyelünk és tanulunk. Célunk tehát olyan gondolkodó szervezet építése, mely ebben környezetben is tervezetten, transzparensen és önreflektív módon végzi feladatait.

Karácsony Gyöngyi
főigazgató
Debrecen, 2024. 02. 25.

Tartalomjegyzék

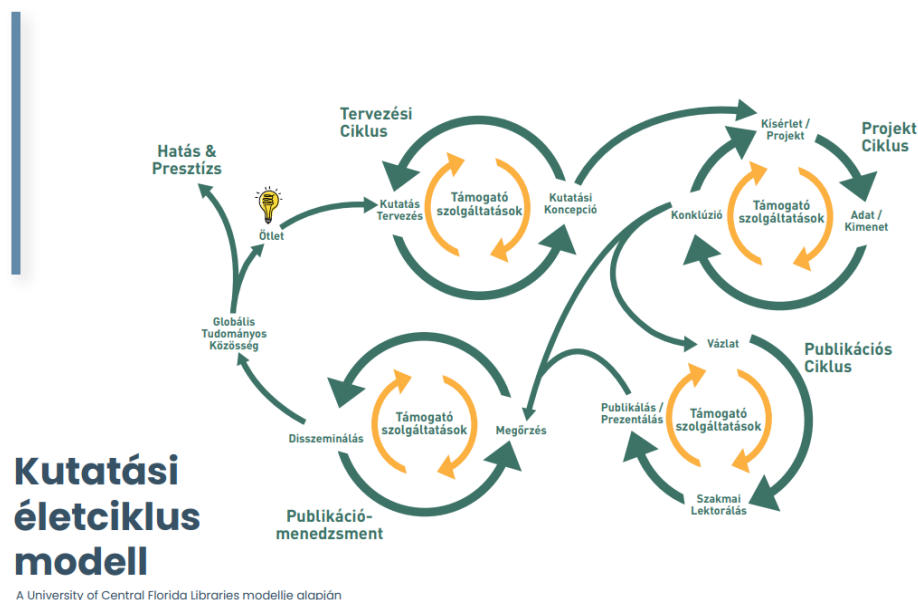
A DEENK SZEREPE A KUTATÁSI ÖKOSZISZTÉMÁBAN	6
A tervezési ciklus támogatása	6
Információforrások beszerzése	6
Kutatókat célzó edukáció	9
A kutatási projekt-ciklus támogatása	10
Információforrások használati adatai	10
Kutatási adatok kezelése	12
Publikáció megszületésének támogatása	13
Open science	13
DUPress NKA pályázat	17
dEjournals - Diamond open access platform	17
Publikáció-menedzsment, láthatóság és hatás	18
Tudóstér feltöltések	19
Publikációs Tudománytámogatási Program (PTP)	21
Teljesítmény-mutatók előállítása	22
Láthatóság elősegítése	23
HALLGATÓI EREDMÉNYESSÉG TÁMOGATÁSA	25
Innovatív terek, önkiszolgáló funkciók	25
Fizikai terek használata	25
Fizikai dokumentumok forgalma	26
Tereink bérbe adása	29
A kórházi könyvtár felszámolása	30
Térátalakítások 2023-ban	30
Komplex tartalmak biztosítása	32
Csere-bere polc használt tankönyveknek	32
LibRádió	32
Out of Commerce művek elérhetővé tétele	32
Szakdolgozatok elérése	33
Hallgatói edukáció	33
Kurzusok és tréningek	33
Szakmai gyakorlat és közösségi szolgálat	34
KULTÚRAKÖZVETÍTÉS ÉS NEMZETI KÖNYVTÁRI FELADATOK	35
Kötelespéldány beszolgáltatás útján érkező dokumentumok	35
Formai és tartalmi feltárás	36
Digitalizálás	37
Díszmú raktár: revízió és infrastrukturális felmérés	38

Revízió	39
KOMMUNIKÁCIÓ, PARTNERSÉG, KÉPVISELET	40
Rendezvények	41
Kommunikációs csatornáink	41
Szakmai reprezentáció	42
MŰKÖDÉS ÉS MŰKÖDÉSFEJLESZTÉS	43
Szolgáltatásokhoz kapcsolódó fejlesztések	43
Új felület az APC támogatási igényekhez	43
PTP form és folyamat	44
Szabványkönyvtár bejelentkezési felület	44
Szervezetfejlesztés	44
Vezetés, vezetői folyamatok	44
Grémiumok funkciója és rendje	44
Beszámolási rend	45
Szervezetfejlesztés	45
MELLÉKLET	47

A DEENK szerepe a kutatási ökoszisztémában

Az egyetemi kutatási ökoszisztémában vitt szerepünket a University of Central Florida Libraries által alkotott *kutatási életciklus modellre* vetítve értelmezzük, ami az ötlet megszületésétől a tudományos hatásig bezárólag négy szakaszra bontja ezt a komplex rendszert:

1. A tervezés ciklusa
2. A projekt ciklusa
3. A publikáció megszületése
4. Publikálás utáni szakasz

A 2023-as évben e téren végzett tevékenységeinket és eredményeinket ennek a modellnek az egyes szakaszaihoz igazítva mutatjuk be.

A tervezési ciklus támogatása

INFORMÁCIÓFORRÁSOK BESZERZÉSE

A felhasználók számára biztosított információforrások beszerzése az alábbi módokon történik:

- Vásárlás és/vagy előfizetés révén, a karok által nyújtott pénzügyi keretből és pályázati forrásokból;

- Magyarországon kiadott fizikai dokumentumok köteles példányai révén;
- Ajándék és csere útján;

A könyvtár saját dokumentumgyarapítási kerettel nem rendelkezik.

Online és elektronikus információforrások biztosítása

Adatbázis-beszerzések

Elektronikus dokumentumaink nagy részét előfizetett **adatbázisokban** szerezzük be, amihez az Egyetemi karok 407.000 eFt összeggel járultak hozzá, és a fenn-tartó minisztérium további 287.000 eFt támogatással egészített ki. Adatbázis-be-szerzés költsége így 2023-ban összességében 694.000 eFt-t tett ki.

A fennálló keretből 64 adatbázisra fizettünk elő, melyből 45 az *Elektronikus Infor-mációszolgáltatás Nemzeti Program (EISZ)* keretében áll rendelkezésre, 19-et pe-dig saját, *intézményi előfizetéssel* biztosítunk. Az EISZ által kínált tartalmak éves felülvizsgálatakor három, korábbi előfizetést mondtuk le: az EISZ keretei között elérhető **ACM Digital Library**, és **ProQuest Arts and Humanities**, valamint az in-tézményi előfizetésből finanszírozott **Food Science and Technology Abstracts (FSTA)**.

A három adatbázis közül kettőt az előfizető karok nem kívántak megújítani, míg a harmadik, a ProQuest Arts and Humanities beépült a ProQuest One Academic előfizetésbe.

Elektronikus könyvek beszerzése

Elektronikus könyveink gyarapításánál az adatbázisokban, valamint a csomagok-ban nyújtott tartalmak beszerzését tartjuk célszerűbbnek, mert ezeknél biztosí-tott a folyamatos tartalom-frissítés, míg az egyedi címként beszerzett e-könyvek esetében a tartalmi elavulással ugyanúgy számolnunk kell, mint a nyomtatott könyveknél.

A honlapunkon látható adatbázis-listánkban jelenleg 33, e-könyveket is tar-talmazó tétel található.¹ A legnagyobb e-könyv gyűjteményünk a ProQuest által nyújtott E-book Central.

Elektronikus folyóiratok beszerzése

A 2022 végén lejáró 2+1 évre szóló közbeszerzési keretszerződés pozitív tapasztalataiból kiindulva döntöttünk úgy, hogy ismét 3 évre szóló tendert írunk ki a kö-vetkező, 2023-2025-ös időszakra. Az év elejétől élő szerződés alapján 108 folyó-iratcímet fizetünk elő mintegy 86.599 eFt értékben.

2023-ban tovább erősödött az *elektronikus folyóiratokra váltás* tendenci-ája: tapasztalataink és a hozzánk érkező kari jelzések alapján 42 cím eseté-ben döntöttünk úgy, hogy ezentúl nem tartunk igényt az adott folyóirat

¹ [Adatbázisok A-tól Z-ig / A-Z Databases: E-könyv / E-books \(libguides.com\)](#)

nyomatott formátumára, így ezek a jövőben csak elektronikus formában lesznek elérhetőek az Egyetemen.

A fizikai gyűjtemény gyarapodása és forrásai

Fizikai gyűjteményünk 2023-ban 22.478 dokumentum-példánnyal gyarapodott, melynek értéke 146.571 eFt. Az év végi leltáradatok szerint a DEENK teljes fizikai dokumentum-állománya 6.003.885 tétel.

A típusok szerinti megoszlást tekintve 2023-ban is hasonló a tendencia a korábbi évekhez: a beletárolt dokumentumok mintegy 85,2%-a könyv, csaknem 13,2%-a folyóirat. A többi dokumentumtípus részesedése 1% körüli, vagy az alatti.

A pandémia óta látványos a *könyvkiadás mennyiségi csökkenése*. Részint ez, részint pedig a *dokumentumok árainak emelkedése* miatt tapasztalható a gyarapított **példányszámok** előző évhez viszonyított 24%-os **visszaesése**, miközben a beszerzés összértéke nagyságrendileg az előző évi szinten maradt. (melléklet: [1. táblázat](#))

A makro-adatoktól elmozdulva drasztikusabb áremelkedés képe rajzolódik ki: a 2022-es év gyarapodási számát a gyarapodási értékre vetítve azt látjuk, hogy *egy dokumentum átlagos értéke* 4.092 Ft, míg 2023-ban ugyanez már 6.520 Ft-os értéket mutat.

Szakkönyvek vásárlása²

A **könyv- és folyóiratvásárlás** költségvetését nagyobb részét az Egyetem karai biztosítják. A DEENK által e forrásból kezelt összeg 2023-ban 32.555 eFt. A kari költségvetés megoszlását tekintve a legnagyobb összeggel (7.400 eFt) a GTK járult hozzá az állomány gyarapításához, amit a MÉK (6.325 eFt) és az ÁOK (5.700 eFt) követ.

Vásárlásból 3.400 db könyv került a gyűjteménybe 2023-ban

A kari hozzájárulásokat az Országos Dokumentum-ellátási Rendszerhez kapcsolódó, 4.600 eFt összegű támogatás egészíti ki. A 2023-as évben – a pályázati kiírás megváltozása miatt – **két ODR támogatás** összegét használtunk fel,³ aminek eredményeként összesen 1.499 példánnyal gyarapodott a gyűjteményünk.

Magyar folyóiratok vásárlása

A kötelezpéldányok biztosítják számunkra, hogy a *magyar tudományos folyóiratkiadás* teljes egésze bekerüljön a gyűjteményünkbe. A központi elosztási folyamat üteme azonban nem mindig kielégítő, ezért a legnagyobb kutatási értékkel

² Ebben a fejezetben csak a vásárlással történő beszerzéseket elemezzük. A kötelezpéldányokból, valamint csere és ajándék forrásból történt gyarapodás részleteit a Kultúrákövetítés és nemzeti könyvtári feladatok fejezet tárgyalja.

³ A fenntartó minisztérium rendelete alapján 2023-tól az ODR támogatás összegét a tárgyév végéig kell felhasználni. Ezt megelőzően a következő év első negyedéve volt a határidő.

bíró tudományos folyóiratokat *vásárlás útján is beszerezzük*, ezzel biztosítva, hogy a kutatók naprakészen jussanak hozzá a friss szakmai eredményekhez. 2023-ban 173 cím 200 példányát fizettük elő nyomtatott formátumban 2.773 eFt értékben.

Továbbra is segítséget nyújtunk több egyetemi egységnek folyóirataik előfizetésében azzal, hogy a Közbeszerzési és Ellátási Főigazgatóság felületén átvállaljuk a megrendelések adminisztratív teendőit. 2023-ban 13 egység számára 36-féle folyóiratcím 40 példányának beszerzését bonyolítottuk, 697 eFt értékben.

KUTATÓKAT CÉLZÓ EDUKÁCIÓ

2023-ban 4 alkalommal szerveztünk **adatbázis-bemutató felhasználói tréninget** a kutatók számára. Minden esetben az érintett szolgáltató képviselőjének biztosítottunk lehetőséget, hogy közvetlenül a kutatók számára mutassa be szolgáltatásaik újdonságait.

- **ProQuest, Clarivate Analytics** részéről: „*Web of Science és Proquest újdonságok a kutatástámogatás szolgálatában*” címmel, magyar nyelven, 30 fő részvételével.
- Ugyancsak a **ProQuest, Clarivate Analytics** részéről: „*InCites: interaktív workshop a tudománymetria tükrében*” címmel, magyar nyelven, 16 fő részvételével.
- Az **Elsevier** szervezésében: *Tippek, tanácsok a minőségi folyóiratokban való publikáláshoz*. Hibrid esemény, magyar nyelven, 40 fő személyesen, 32 résztvevő az online térben csatlakozott.
- Ugyanezt a tréninget, ugyanolyan formában, angol nyelven is meghirdettük (*How to successfully publish in a high-quality scientific journal*). 40 fő személyesen, 23 online vett részt az eseményen.

Két előadással továbbra is bekapcsolódunk a **doktoranduszok kutatási ismereteit** bővíteni szándékozó egyetemi kurzusokba,⁴ ahol a kutatási életciklus modell egyes elemein keresztül mutatjuk be, hogyan lehetnek sikeresen az egyes fázisokban. Emellett a kutatási adatkezelésről hirdettünk kurzust szintén PhD hallgatóknak, amit 16 jelentkezőből végül 11 végzett el.

2023-tól egységesen a **Zotero** nevű hivatkozáskezelő használatát javasoljuk a kutatóknak. Döntésünket a szoftver *nyílt elérhetősége* mellett az határozta meg, hogy tapasztalataink szerint széleskörű *használatának technikai feltételei* is kedvezőbbek, mint más, akár szintén térítésmentesen elérhető referenciakezelőnek. Az *open access* eszköz a nagy szolgáltatóktól való *függetlenedés* lehetőségét te-

⁴ General research methods (DEAKIDI_EN) ill. Általános kutatási ismeretek (DEAKIDI)

remti meg a kutatók számára, miközben használati értéke nem marad el a versenytársakétól. Ennek megfelelően kapcsolódó kurzusaink, tréningjeink anyagában már mindenhol ez a tartalom jelenik meg.

Instantscience.hu nevű blogunk célja, hogy rövid, könnyen feldolgozható cikkekkel képet adjon a 21. századi tudományos kommunikációban zajló változásokról, segítse a kutatóközönség ezirányú ismereteinek bővítését.

2023-ban átalakítottuk a blog-tartalom szerkesztését, s azt a kommunikációs osztály feladatkörébe irányítottuk át.⁵ Egyúttal csökkentettük is a posztok számát, így biztosítva elég időt, hogy azok tartalmát kellő gondossággal és körültekintéssel állíthassuk elő.

Az elmúlt évben 13 bejegyzést tettünk közzé, amit 25.938 látogató tekintett meg. A legnépszerűbb bejegyzés: [5 ingyenes plágiumszűrő, amiben megbízhatasz](#) (4.513 megtekintés).

2022-ben hoztuk létre a **tudományterületi útmutatókat** a könyvtár honlapján, amiken tematikus megközelítésben igyekszünk a lehető legteljesebb képet nyújtani az elérhető információforrásokról. Az oldalak bevezetése megtörtént, de kihasználtságuk egyelőre még erősen fluktuál, nem sikerült kellő hatékonysággal rögzíteni a kutatók/hallgatók látókörében. Ezen az előttünk álló évben az eddiginél hatékonyabb kommunikációs- és marketingstratégia kidolgozásával szeretnénk javítani.⁶

A kutatási projekt-ciklus támogatása

INFORMÁCIÓFORRÁSOK HASZNÁLATI ADATAI⁷

Az adatbázisok használati adatait jellemzően a tárgyévet követő első negyedévben teszik közzé a szolgáltatók, a 2023-as évi adatbázishasználat mértékéről csak az első félévből állnak rendelkezésre adatok. Az alábbiakban ezért a megelőző, 2022. év adataival összevetésben mutatjuk meg az év első felére eső használati statisztikát.

Ezek alapján 2023 első felében használóink 1.377.152 alkalommal töltötték le, vagy tekintettek meg tartalmat, nyitottak meg szócikket stb. az elektronikus for-

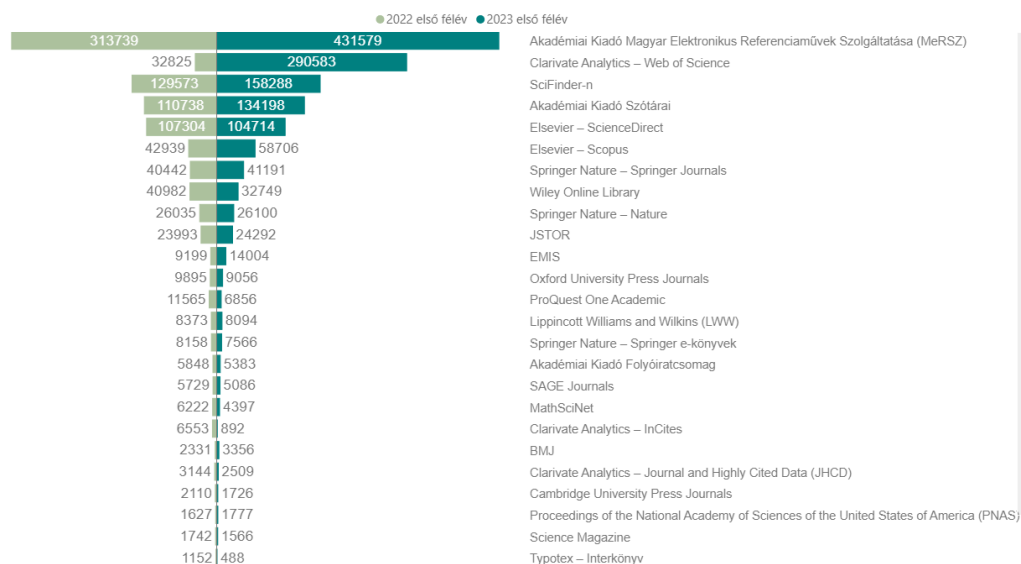
⁵ Korábban a blogot az Oktatás- és kutatástámogatási osztály munkatársai szerkesztették, de megnövekedett feladataik mellett a tartalom gondozására egyre kevesebb időt tudtak fordítani. A változással a közzétett cikkek harmada már a Kommunikációs Osztály munkatársai által készült, amiben kutatástámogatók főként szakértő-tanácsadó szerepben kapcsolódtak be.

⁶ Nem jól határoztuk meg pl. a szolgáltatás brand-jét, ami erősen nehezíti a figyelem fókuszált ráirányítását.

⁷ A nyomtatott dokumentumokra vonatkozó használati adatokat a [Fizikai dokumentumok forgalma](#) c. fejezetben tárgyaljuk.

rásokban. A megelőző év ugyanazon időszakában mérthez képes 40%-os emelkedés mutatja, hogy az elektronikus források használatának emelkedő tendenciája egyelőre nem lassul.

A legnépszerűbb 25 között 3 magyar nyelvű, teljes szöveges adatbázist, a két legnagyobb multidiszciplináris bibliográfiát, 11 e-folyóirat és két tudománymetriai adatbázist találunk.

A használat szempontjából első helyen 2023-ban is az egyetemi tankönyveket elektronikus formában kínáló **MeRSZ**, az Akadémiai Kiadó online okoskönyvtára áll, 31,3%-os használati aránnyal. Az előző évi adatokhoz képes kiugróan magas lett a **Web of Science**, míg a **SciFinder** szokásosan magas használati arányához hozzájárul az elmúlt évi tartalombővülés is: az immár *szabadalmakat és szürke irodalmat* is kínáló kémiai szakadatbázis 11,5%-os arányt foglal el a teljes adatbázis-használatból. Az **Akadémiai Kiadó Szótár csomagja** továbbra is a legnépszerűbb öt adatbázis közt van (9,7%), s ugyancsak itt találjuk a **ScienceDirect** multidiszciplináris folyóiratadatbázist is, 7,6%-os használati mértékkel.

Az év második felévére vonatkozó adatok jellemzően az első félév tendenciái szerint alakulnak, így egész évre a fenti számok mintegy kétszeresét vetíthetjük elő. Megjegyzendő azonban, hogy az év második felében – igazodva az Egyetem belső életciklusaihoz – erősödik a *teljes szöveget kínáló*, valamint a *tudománymetriai mutatókat* nyújtó adatbázisok használati aránya.

Digitális gyűjtemény használata

Az elektronikusan és fizikai formában beszerzett tartalmak mellett gyűjteményünk *harmadik nagy ágát* az általunk digitalizált, és az Egyetemi archívumban (DEA)⁸ tárolt és elérhetővé tett dokumentumok képezik.

⁸ Debreceni Egyetem elektronikus Archívuma

A DEA-t 640 ezer felhasználó kereste fel 2023-ban, akik több, mint félmillió munkamenetet indítottak, és 400 ezer alkalommal nyitottak meg vagy töltöttek le itt található tartalmat.

Az archívumot messze a legtöbb alkalommal a szakdolgozatok és PhD disszertációkhoz kapcsolódó kötelezettségek miatt látogatják: 10 leggyakoribb megtekintési célból 8 ehhez kötődik.

Mindazonáltal 54 ezer látogatást regisztráltunk a Google Scholar felületéről, ami itt tárolt *tudományos publikációk használatát* jelzi.

E-könyvek használata

A ProQuest E-book Central használati adatai alapján 2023-ban *mintegy 25%-kal visszaesett* az e-könyvekben megnyitott oldalak száma az előző évhez képest. Fontos változás ugyanakkor, hogy ebben az évben már csak a megnyitott oldalak 12%-át nyomtatták ki (korábban 20-25% volt a jellemző) ugyanakkor nőtt a letöltött könyvek száma (+27%).

Ez a két információ arra enged következtetni, hogy az e-könyvek használatában az **elektronikus eszközön való olvasás** válik egyre dominánsabbá.

KUTATÁSI ADATOK KEZELÉSE

A tudományos kutatások *projekt szakaszában*, a teljes publikáció megszületése előtt már keletkeznek olyan **kutatási adatok**, melyek alkalmasak a kutatási eredmények közzétételére, a kutatói teljesítmény prezentálására. Ezen adatok nyílt hozzáférésű adat-repozitóriumban tárolhatók, és a FAIR⁹ adatkezelési elvek mentén megoszthatók.

A DEENK 2021-ben hozta létre az **Adattárat**¹⁰, a Debreceni Egyetem Dataverse szoftverre épülő *adat-repozitóriumát*, amibe egyelőre mérsékelt mennyiségben, de kiegyensúlyozott ütemben archiválják kutatási adataikat az Egyetem kutatói.

2023-ban 6 új ún. dataverse jött létre, amibe 12 adatcsomag került be összességében 39 új fájlal, amiből 7 került publikálásra. Ezek együttesen 74 letöltést generáltak. A fenti gyarapodással együtt az Adattárban 656 kutatási adat található, amelyek 1.158 letöltést generáltak.

Az Adattár szolgáltatási környezetének fejlesztése még nem ért véget és a kapcsolódó tájékoztató, kommunikációs és marketing lépések sem történtek meg kellő tervezettséggel. Részben ez magyarázza a viszonylag alacsony kihasználtságot. A hiányzó feladatokat a 2024-es év során tervezzük megvalósítani.

⁹⁹ Findable, Accessible, Interoperable, Reusable

¹⁰ <https://adattar.unideb.hu/>

Publikáció megszületésének támogatása

OPEN SCIENCE

A Debreceni Egyetemen az alábbi formákban valósul meg a nyílt hozzáférésű publikációk közlésének támogatása:

- Közvetlen szerzői archiválással a DEA-ban (Zöld út);
- A közlési díjak (APC) különböző mértékű intézményi átvállalása révén;
- Gyémánt OA platform működtetésével az Egyetem folyóiratai számára;
- Az Egyetemi Kiadó open access kiadványainak formájában.

Open access publikációk a DEA-ban

A 2022-ben kidolgozott „Egykapus” publikáció-menedzsment folyamatunknak¹¹ megfelelően, az egyetemi szerzők által, a Tudóstérbe feltöltött publikációk mind-egyikének *ellenőrizzük az open access politikáját*, és az engedélyezett formátumokat nyíltan elérhetővé tesszük a repozitóriumban.

2023-ban 1.949 open access tétellel gyarapodott a DEA publikációs gyűjteménye. Ezzel immár *18.914 publikáció* érhető el korlátozás nélkül az archívumban.

Közlési díjak (APC) intézményi támogatása

Az Egyetem 50%-os open access támogatási programjának keretein belül 2023-ban 274 nyílt hozzáférésű közlemény esetében dolgoztunk fel igényt, amiből 12 közlemény nem felelt meg a támasztott követelményeknek. Végül 262 publikáció esetében valósult meg a támogatás, összesen bruttó 100.324 eFt kifizetésével.

A támogatás karok közötti megoszlását az alábbi táblázat mutatja:

¹¹ Erről részletesen a Publikáció-menedzsment, láthatóság és hatás c. fejezetben írunk.

Szervezeti egység	Igényelt (db)	Elutasított (db)	Elfogadott (db)	Támogatás bruttó összege (Ft)
ÁOK	122	4	118	50.090.961
MÉK	44	4	40	13.473.142
TTK	28		28	10.445.041
GTK	19	2	17	5.158.169
GYTK	15		15	5.942.974
MK	12		12	4.239.031
ETK	9	2	7	2.945.690
BTK	5		5	1.416.834
IK	4		4	593.525
DE	4		4	1.778.721
FOK	4		4	1.553.333
DE központi egységek	3		3	1.040.202
AKIT	2		2	584.559
GYGYK	1		1	306.836
DEKK	1		1	440.395
ZK	1		1	314.968
Összesen	274	12	262	100.324.381

A támogatási programot leggyakrabban *ebben az évben is* az ÁOK kutatói vették igénybe, akiket a MÉK és a TTK követ, mind az igénylésre benyújtott publikációk, mind a támogatási összeg mértékét tekintve.

Kiadók népszerűsége

A 2023-ban, az APC támogatást nyert publikációk összesen 41 kiadónál jelentek meg. A DE kutatói között az *MDPI kiadó a legnépszerűbb*: az összes igény csaknem 58%-a e kiadó valamelyik folyóiratában való megjelentetésre érkezett.

A második legnépszerűbb kiadó a *Frontiers* volt (16%), amit a Taylor & Francis követett, de már nagyszámban lemaradva az előbbiektől.

Támogatott publikációk tudományos értéke¹²

A 2023-as évben az összes támogatott közlemény 63%-a Q1-es besorolású folyóiratban jelent meg, 32%-a Q2-es besorolású folyóiratban, 3% Q3-as folyóiratban jelent meg, 2% nem rendelkezik Q értékkel, Q4-es folyóiratban pedig nem volt támogatott publikáció.

¹² 2023. szeptember 1-től lépett érvénybe az RH/1241/2023. számú Rectori Utasítás, melynek értelmében az 50%-os APC támogatási programban kizárólag Q értékkel rendelkező folyóiratban elfogadott publikációk támogathatók.

Q érték	Támogatott cikkek száma	Támogatott összeg
Q1	164 db	67 110 757,00 Ft
Q2	84 db	29 118 154,00 Ft
Q3	9 db	2 654 712,00 Ft
Q4	0 db	0,00 Ft
Q érték nélkül (09.01 előtt)	5 db	1 440 759,00 Ft
Összesen	262 db	100 324 382,00 Ft

A 164 Q1-es folyóiratcikk fele (84) az ÁOK-n jelent meg, 24 a MÉK-en, 18 pedig a TTK-n. A Q1 és Q2 besorolású cikkek teszik ki a támogatott publikációk 96%-át. Az alábbi táblázat szemlélteti a Q értékek megoszlását kari tekintetben.

Szervezeti egység	Q1	Q2	Q3	Q4	Q érték nélkül (09.01 előtt)	Összes
ÁOK	84 db	30 db	2 db		2 db	118 db
MÉK	24 db	14 db	2 db			40 db
TTK	18 db	10 db				28 db
GTK	7 db	7 db	1 db		2 db	17 db
GYTK	13 db	2 db				15 db
MK	6 db	6 db				12 db
ETK	3 db	4 db				7 db
BTK	2 db	3 db				5 db
DE	2 db		2 db			4 db
IK		2 db	1 db		1 db	4 db
FOK	3 db	1 db				4 db
DE Központi egységek	1 db	1 db	1 db			3 db
AKIT	1 db	1 db				2 db
DEKK		1 db				1 db
ZK		1 db				1 db
GYGYK		1 db				1 db
Összesen	164 db	84 db	9 db	0 db	5 db	262 db

Read&Publish szerződések

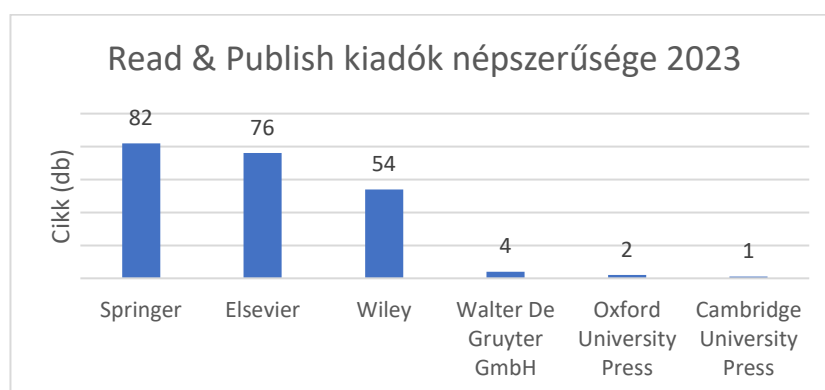
Az Elektronikus Információszolgáltatás Nemzeti Program (EISZ) keretében a Debreceni Egyetem nyolc kiadóval kötött ún. Read&Publish szerződést 2023-ban. A megállapodás lehetővé teszi, hogy a DE kutatói *APC fizetés nélkül*, 100%-os támogatással jelentessenek meg open access publikációkat az alábbi kiadók folyóirataiban:

- **Akadémiai Kiadó:** Az adminisztrációt az EISZ végzi, a cikkenkénti összegek ismerete nélkül. A jogosultságok megerősítése nem szükséges, unideb.hu végződésű e-mail címmel a támogatás automatikus.

- **Cambridge University Press:** Az adminisztrációt az EISZ végzi, a jogosultság megerősítését e-mailben kéri a könyvtártól. Cikkenkénti APC értékek nem ismertek.
- **DeGruyter:** Az adminisztrációt az EISZ végzi, a jogosultság megerősítését e-mailben kéri a könyvtártól. Cikkenkénti APC értékek nem ismertek
- **Elsevier:** Az adminisztrációt a DEENK végzi az Elsevier Open Access Platformon. APC összegei nem nyilvánosak, azokhoz sem a Debreceni Egyetem, sem az EISZ nem fér hozzá.
- **Lippincott, Williams & Wilkins:** a DE nem vette igénybe.
- **Oxford University Press:** Az adminisztrációt az EISZ végzi, a jogosultság megerősítését e-mailben kéri a könyvtártól. Cikkenkénti APC értékek nem ismertek. A támogatott publikálás nehézkes a kiadó erőforrás hiánya miatt.
- **Springer Nature:** Az adminisztrációt a könyvtár végzi a Springer Article Approval Service-en keresztül, ahol az APC összege is látható.
- **Wiley:** Az adminisztrációt a könyvtár végzi a 2023-ban bevezetett Oable platformon, ahol az APC összege is látható, amennyiben a szerződés véglegesítve van.

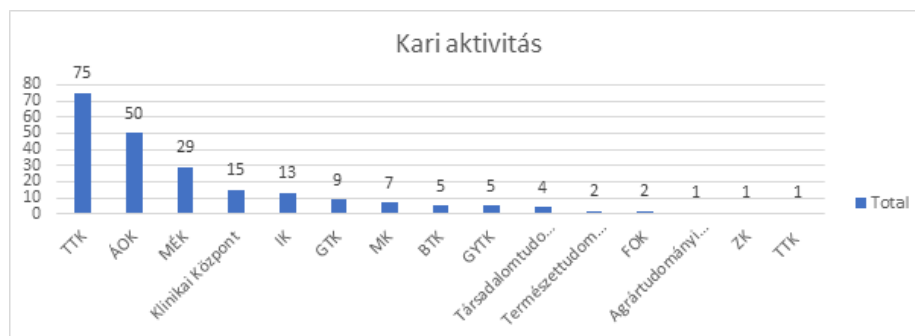
A kiadók többségénél nincs információ a **támogatási összegek** mértékéről, ezeket továbbra is csak a *Wiley* és a *Springer Nature* kiadó esetében ismerjük. A Springer gondozásában megjelenő cikkek megközelítőleg bruttó 88.274 eFt-ba, a Wiley (és Hindawi) gondozásában megjelenő cikkek bruttó 70.819 eFt-ba kerültek.

2023-ban összesen 219 cikk jelent meg e szerződések adta keretek között. A **kiadók népszerűsége** a korábbi években kialakult mintát követi: 2023-ban is a Springer Nature kiadónál publikáltak a legtöbbet kutatóink, amit az Elseviernél és a Wiley-nél megjelentetett cikkek száma követ.¹³

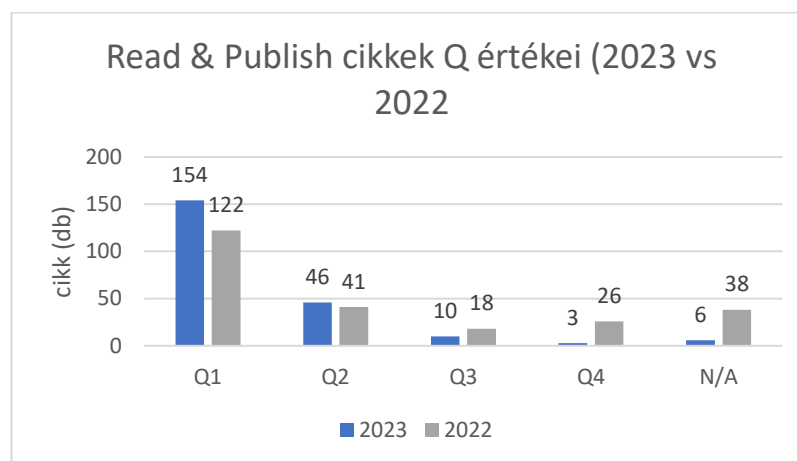

¹³ A dokumentum elkészültekor még nem rendelkezünk az Akadémiai Kiadóra vonatkozó számokkal. Ez a kiadó általában a második legkedveltebb a DE kutatói körében.

A karok közül a TTK használta ki a szerződésekben rejlő lehetőségeket a leginkább, amit az ÁOK és a MÉK követ.

2023-ban az Egyetem rektori utasítások által ösztönözte a kutatókat a magasabb Q értékkel rendelkező folyóiratokban történő publikálásra, ami a Read & Publish szerződések keretei között megjelenő cikkek tudományos értékeiben is tükröződik.

Az előző év adataival összevetve 26%-kal nőtt a Q1-es, 12%-kal a Q2-es közlemények száma, míg a Q3-asoké 45%-kal esett vissza, a Q4-eseké pedig csaknem 90%-kal lett kevesebb. Jelentősen csökkent azon közlemények száma is, melyek nem rendelkeznek Q értékkel.

DUPRESS NKA PÁLYÁZAT

A DUPress kiadói modelljének egyik fontos eleme, hogy pályázati lehetőségek felkutatásával segítjük az egyetemi szerzőket könyveik megjelentetésében.

Ennek egyik forrását az NKA Könyvkiadási Kollégiuma által meghirdetett pályázatok jelentik. 2023-ban *Biró Annamária (sajtó alá rendező): Aranka György levelezésének (I. kötet)* kritikai kiadásának támogatásához nyertünk 1.761 eFT támogatást.

DEJOURNALS - DIAMOND OPEN ACCESS PLATFORM

2023 elején egy átfogó projektet indítottunk az egyetemi open access folyóiratok számára nyújtott szolgáltatásunk átalakítására.

A projekt a következő elemekre terjedt ki:

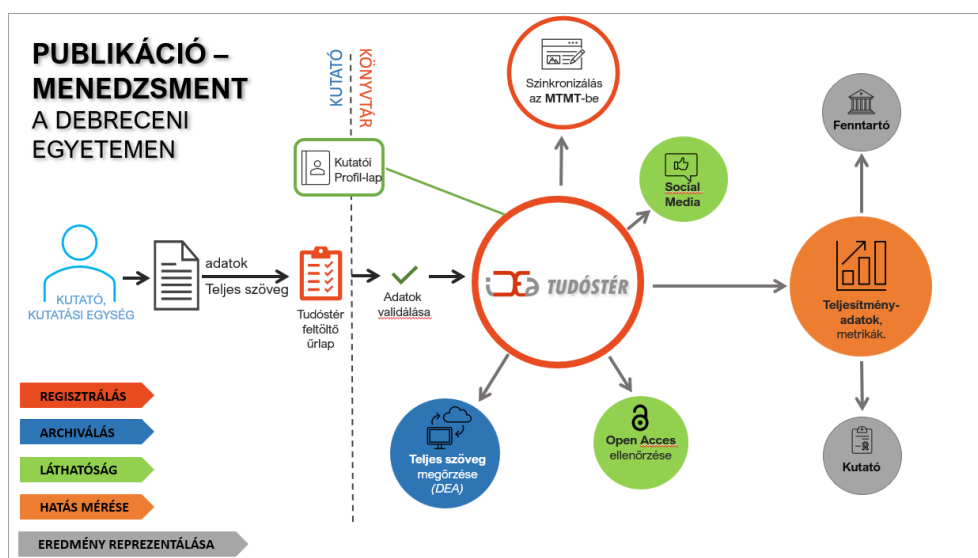
- **Új brand kialakítása.** Ennek során új nevet és arculatot kapott a szolgáltatás, ami mostantól dEjournals néven működik és az egyetemi folyóiratok gyémánt open access platformjaként definiálja magát.
- **Weboldal re-desing.** Ennek során felhasználói szempontú tesztelés alá vetjük az oldalt és a használói élményt javító átalakításokat tettünk, amit új funkciókkal és tartalmakkal egészítettünk ki.
- A szerkesztőségeket segítő, **részletes ismertetőket** készítettünk a nagy indexelő adatbázisokba való bekerülés feltételeiről és egyszerűsítettük a folyóirat-indítás igénylésének folyamatát.
- Kidolgoztuk a szolgáltatás működéséhez kapcsolódó **munkafolyamatokat**.

A szolgáltatásban vállalt szerepünket, valamint a szerkesztőségek és az érintett károk szempontjait egy együttműködési megállapodásban rögzítettük. Ennek első változatát ismertettük az érintettekkel, de a visszajelzések alapján nyilvánvalóvá vált, hogy sok tekintetben további egyeztetéseket igényel a véglegesítés előtt. Erre a 2024-es évben fogunk sort keríteni.

Publikáció-menedzsment, láthatóság és hatás

A Debreceni Egyetemen születő publikációk kezelésére 2022-ben életre hívott „Egykapus” folyamatunk legfontosabb célkitűzései:

- *Minimalizálni a kutatók terheit* a publikációkhoz kapcsolódó regisztrációs és adminisztratív feladatokban;
- A DEA-ban történő teljes szövegű archiválással biztosítani *az egyetemi tudás vagy hosszú távú megőrzését*;
- Széleskörű *láthatóságot biztosítani* a DE publikációknak a hazai és nemzetközi tudományos közösségekben;
- Kvantitatív és kvalitatív *teljesítménymutatókat* kapcsolni a tudományos produktumokhoz;
- Pontos adatokra alapozott, rendszeres, formális *elemzésekkel segíteni* a kari és egyetemi döntéshozókat tudományos stratégiai célkitűzéseik meghatározásában, végrehajtásában és értékelésében.

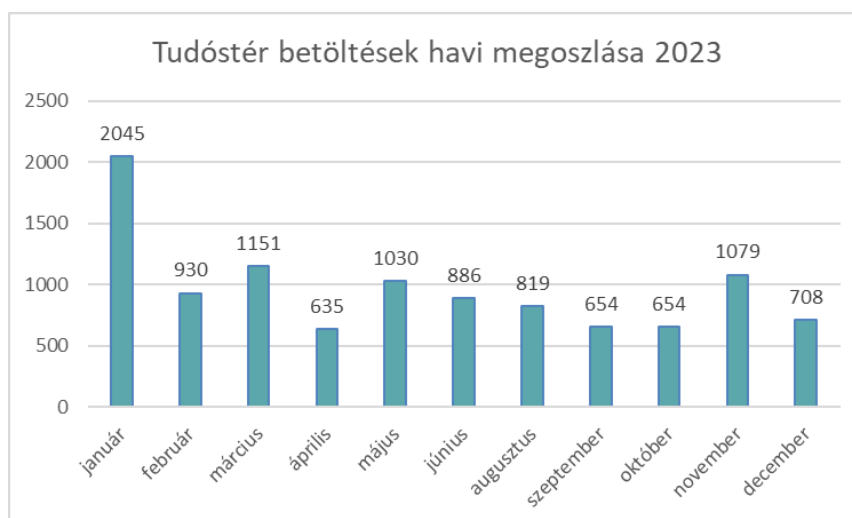

Az „Egykapus” folyamat egyszerűsített ábrája.

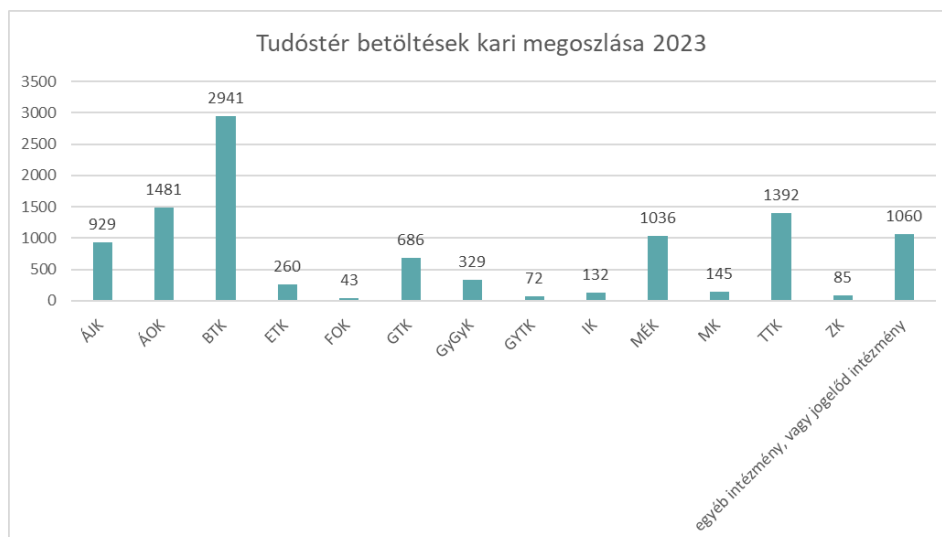
TUDÓSTÉR FELTÖLTÉSEK

Az „Egykapus” középpontjában az **iDEa Tudóstér** áll. 2022 őszétől az Egyetem kutatóinak *csak ide kell feltölteniük* a publikációikat, ezt követően szinkronizáljuk az adatokat az MTMT-vel, miközben archiváljuk a teljes szöveget és ellenőrizzük az open access politikát. A publikáció – a hozzá kapcsolódó tudományometriai mutatókkal – rövid határidővel megjelenik a kutató személyes Tudóstér-profiljában.

Az egyetemi szabályozásnak köszönhetően, az előző évhez képest mintegy 40%-kal nőtt meg az adatbetöltések száma 2023-ban. Összesen 10.591 publikáció futott át a folyamaton, a korábbiaknál magasabb havi átlaggal, de az év eleji kiugrást követően viszonylag kiegyensúlyozott ütemben.

A karok vonatkozó aktivitását összevetve látható, hogy a legnagyobb arányú betöltést a *BTK kutatói* végzik. Ők korábban viszonylag alacsony számban jelentek meg a Tudóstéren, de a 2022-es központi szabályozást követően aktívan pótolják az eddig itt csak részben regisztrált publikációs adataikat.

Tudóstér-MTMT adatszinkronizáció

A Magyar Tudományos Művek Tárával történő adatszinkronizáció kétirányú folyamatként valósul meg: amellett, hogy a Tudóstérbe töltött cikkeket továbbítjuk az MTMT-be, a helyi szerzői profilokat is kipótoljuk az országos tárban lévő adatokkal.

E retrospektív adatszinkronizálást a feltöltésekkel megegyező alapelvek mentén végezzük, vagyis a publikációs adatok mellett a *cikkek teljes szövegét* archiváljuk. Amennyiben nem lehet fel elektronikusan formátumú teljes szöveg, úgy azt a saját gyűjteményünkben, utólagos digitalizálással pótoljuk, s a kapcsolódó szerzői jogi kötelezettségeket szem előtt tartva archiváljuk az intézményi repozitóriumban.¹⁴

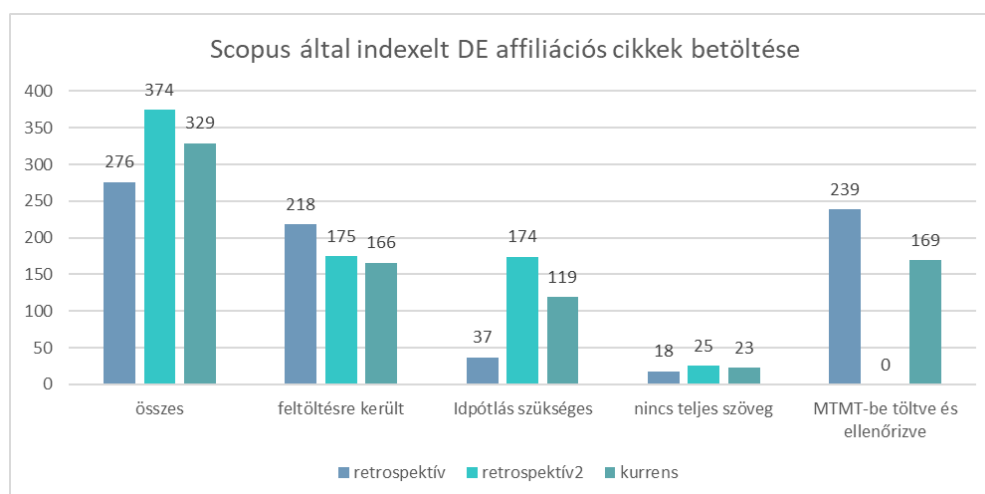
Az MTMT-ből történő visszamenőleges szinkronizálással 2023-ban 259 tétel került a helyi adatbázisba.

Scopus adatátöltés és -tisztítás

A kutatói adminisztrációs terhek csökkentésének egyik lépéseként kezdtük el az év során a Scopus adatbázisban megjelenő, DE vonatkozású publikációk adatainak áttöltését a Tudóstérbe és – a folyamat részeként – az MTMT-be. Ezzel lehetővé válik, hogy a vonatkozó cikkek szerzői mentesüljenek mindenféle, az Egyka-

¹⁴ A publikációk digitalizálásáról a Digitalizálás c. fejezetben írunk.

pushhoz kapcsolódó adminisztrációs feladattól, publikációik a megjelenést követően *automatikusan* kerülnek be¹⁵ az általunk kezelt folyamatba. A 2023-ban áttöltött publikációs adatok számáról az alábbi ábra tájékoztat¹⁶:

Az év során 979 Scopus-tétel ellenőrzését végeztük el, melyekből 559 be is került a Tudóstérbe, és az év végéig 408-at már az MTMT-ben is regisztráltunk.

Tapasztalataink szerint a Scopus adatbázisban sajnálatos módon nem minden esetben van megfelelően rögzítve többek között a DE szerzők intézményi affiliációja. A hibás **Scopus-profilok** az Egyetem kapcsolódó teljesítménymutatóinak pontatlanságát okozhatják, ezért fontos feladatunk az itt tárolt, DE szerzői profilok **retrospektív adattisztítása**.

2023 során e feladat keretei között 3.731 profilt ellenőriztünk át, melyeknek több, mint negyedénél kellett valamilyen javítást eszközölni. Mivel az adatbázis folyamatosan bővül, vélhetően a jövőben is keletkeznek majd hibás profilok, így ezt a feladatot, és a hozzá rendelt erőforrásokat állandó elemként kell az „Egykapus” folyamathoz kapcsolnunk.

PUBLIKÁCIÓS TUDOMÁNYTÁMOGATÁSI PROGRAM (PTP)

Könyvtárunk végzi a 2023. szeptember 1-jén indult egyetemi **Publikációs Tudománytámogatási Program** adminisztrációs teendőit. Ennek részeként elvégezzük a pályázatok előbírálását, tájékoztató szolgáltatást nyújtunk a pályázóknak és rendszeres jelentéseket készítünk a bíráló Rektori Bizottság részére.

¹⁵ Fontos kiemelni, hogy ez egyelőre nem technikai automatizmust jelent, csupán a szerzők szempontjából nem igényel beavatkozást. Az áttöltést ez esetben is manuálisan, a könyvtár munkatársai végzik, ezért az Egykapusra vonatkozó legfontosabb jövőbeli fejlesztési célkitűzéseink a folyamatok „valódi” automatizálására fókuszálnak.

¹⁶ A Scopus automatikus értesítő rendszere sajnos nem minden esetben tájékoztat pontosan a DE vonatkozású tartalmak megjelenéséről, így a hiányzó adatokat időről-időre külön ellenőrizni szükséges. Ezt mutatja a „retrospektív2” oszlop az ábrán.

December 31-ig 273 kutató nyújtott be összesen 548 pályázatot a támogatás elnyerésére. Ebből végül 484 felelt meg a támogatás feltételeinek, amikhez – az előzetes kalkulációk alapján – 456.010 eFt támogatási összeg társul.

A legtöbb pályázat a TTK-ról érkezett, melyet az ÁOK és a MÉK követ.

Szervezeti Egységek	Pályázatok (db)	Támogatás összege
TTK	133	139 713 852,88 Ft
ÁOK	114	123 569 669,27 Ft
MÉK	87	74 953 277,12 Ft
GTK	34	32 486 602,81 Ft
MK	23	19 095 984,27 Ft
IK	20	13 550 084,10 Ft
GYTK	19	20 425 824,12 Ft
FOK	13	10 969 386,00 Ft
BTK	9	10 500 000,00 Ft
ETK	7	5 213 551,11 Ft
AKIT	5	5 532 293,00 Ft
Összesen	464	456 010 524,68 Ft

TELJESÍTMÉNY-MUTATÓK ELŐÁLLÍTÁSA

A 2022-év második felétől egy rektori munkacsoport feladata a tudományos kibocsátás finanszírozói elvárásoknak megfelelő növekedésének elősegítése. A munkacsoport főként a DE tudománymetriai teljesítéseihez kapcsolódó elemzéseket, prediktív jelentéseket kért a könyvtártól. Az igények sokszor rövid határidővel, ad hoc módon érkeztek, amelyekhez új munkafolyamatokat kellett kialakítanunk majd humánerőforrást allokálnunk.

A rektori vezetés láthatóan nagy hangsúlyt helyez a DEENK teljesítménymutatók nyújtásában vitt szerepére. Az év során jellemzően a publikálás szempontjából népszerű folyóiratokra, valamint az egyetemi szerzők idézettségére vonatkozó adatokat, elemzéseket kellett előállítanunk, de készítettünk összefoglalókat többek között rangsorokhoz, posztdoktori publikációs kibocsátáshoz, a Norvég listához, az MDPI cikkek és a D1, Q1, Q2 cikkek arányaihoz is.

Nem csak kérésre, hanem *kezdemenyező módon* is állítunk elő teljesítmény-jelentéseket a kari és egyetemi döntéshozók számára. Az év elején jól áttekinthető **infografikákat** készítettünk az Egyetem és a 13 kar előző évi tudományos kibocsátásáról, amit magyar és angol nyelven elérhetővé tettünk a honlapunkon.¹⁷

¹⁷ [Tudományos teljesítménymutatók | Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár \(deenk.hu\)](#)

LÁTHATÓSÁG ELŐSEGÍTÉSE

Az „Egykapus” folyamatba épített elemek (Open access nyitás, tudósprofilok stb.) mellett 2023-ban nagy hangsúlyt fektettünk az Egyetemen születő tudományos eredmények széleskörű láthatóságának **proaktív eszközökkel** történő biztosítására.

Többéves előkészítő munkánk ért be 2023-ban azzal, hogy együttműködési szerződések keretében ismert tudományos adatbázisokba kerülnek be az egyetemi szerzők szakkönyvei. Ebben az évben a **MeRSZ** és az **EBSCO** mellett a **ProQuest** aggregátor kínálatában jelennek meg a DUPress gondozásában kiadott szakkönyvek.¹⁸

E nagy szolgáltatók platformjain való megjelenés számos előnnyel jár.

- Vélhetően *növekedni fog az itteni tudományos tartalmak láthatósága* mind hazai, mind nemzetközi szinten.
- A nagy platformok szolgáltatásai jól kidolgozottak, hatékonyan működnek és széles célközönséget érnek el, amivel *csökkentik ez irányú marketing terheinket*, s így előnytelen versenyre sem vagyunk kényszerítve velük szemben.
- A rangos nemzetközi szolgáltatóknál való megjelenés nem csak lehetőséget jelent a kutatóknak, de bizonyos mértékű pressziót is arra nézve, hogy kezeik alól nemzetközi összevetésben is *magas minőségű munkák* kerüljenek ki, vagyis e terjesztési modell a DE tudományos produktumainak minőségére is pozitív hatást fejt ki.

A szerződésekhez kapcsolódó első statisztikai mutatók 2024 elejére várhatók.

Ugyancsak a DE szerzők publikációinak láthatóságát szeretnénk növelni azzal, hogy az **X (korábban Twitter)** közösségi média platformon rendszeresen posztokban osztunk meg itt születő publikációkat. Az X a tudományos kommunikációban is használt, népszerű felület, így az itt elhelyezett posztok egy **nemzetközi diskurzusba** is bekerülnek. A posztok tudatos szerkesztésével (hashtag-ek, megosztási linkek stb.) pedig biztosítható, hogy a nagy adatbázisok *alternatív tudományos metrikáinak* alakulására is közvetlen hatást tudjunk gyakorolni.

Az év során egyelőre pilot verzióban teszteltük a lehetőségeket és kidolgoztuk a kapcsolódó munkafolyamatokat. A lehetőségek biztatók, de gondot jelent, hogy a magyar tudományos életben kevésbé használt felület az X, így ezzel kapcsolatban a kutatókat ösztönző kommunikációs stratégiát kell még kidolgoznunk.

¹⁸ A MERSZ-be 5, az Ebsco és a ProQuest kínálatába pedig 3 cím került be.

Hallgatói eredményesség támogatása

Innovatív terek, önkiszolgáló funkciók¹⁹

Könyvtárunkba 6.623 felhasználó regisztrált 2023-ban. A beiratkozottak 58%-a (3.879) először váltott olvasójegyet. Regisztrált felhasználóink döntő többsége az Egyetem polgára, mindössze 8%-ot tesznek ki a nem egyetemi használók.

Fizikai tereink használatához nem kötelező olvasójegyet váltani, itt nyújtott szolgáltatásaink kihasználtságáról a regisztrációs adatok önmagukban nem adnak pontos képet.

Könyvtári épületeink használatáról alapvetően három forrásból nyerünk rálátást:

1. Az épületeinkbe be- és kilépők száma.
2. Az épületeinkben huzamosabb ideig benntartózkodók száma.
3. Nyomtatott dokumentumok kölcsönzési és helybenhasználati adatai.

FIZIKAI TEREK HASZNÁLATA

2023-ban csaknem **600 ezer belépést** regisztráltunk könyvtárainkban. A három legnagyobb könyvtárunkban (BK, ÉTK, KCK) elhelyezett, be- és kilépést rögzítő kamerák adatai alapján az Élet- és Természettudományi Könyvtár a leglátogatottabb, és az egyetemi szemeszterek vizsgaidőszakaiban mindenhol megugrik a látogatószám.

I. negyedév	II. negyedév	III. negyedév	IV. negyedév	Összes belépés	Könyvtár
36.397	48.042	22.775	53.232	160.446	BK
64.246	108.203	45.497	96.703	314.649	ÉTK
0	0	0	13.892	13.892	KCK ²⁰

A belépési adatok mellett rendszeresen rögzítjük az épületeinkben huzamosabb ideig **benntartózkodók létszámát**, amit a három nagy könyvtár vonatkozásában

¹⁹ A számszerű adatok és megfigyeléseink azt támasztják alá, hogy fizikai tereinket *legnagyobb számban az egyetem hallgatói* veszik igényben, ezért az itt megvalósított szolgáltatások közvetlenül a hallgatói eredményesség javításához járulnak hozzá.

²⁰ A Kassai úti Campus Könyvtárában csak az utolsó negyedévben állt üzembe a kamerás belépésszámláló.

„Van-e szabadhely?” néven a honlapunkra is kiveztünk.²¹ Ennek köszönhetően használóink online is ellenőrizhetik egyes tereink zsúfoltságát.

A terenként rögzített adatokat havi bontásban táblázatba foglalva egy hőtésképhez hasonló ábra jön létre, amin jól kirajzolódnak a használati csúcsok.

- A BK kétségtelenül legnépszerűbb tere a Sziget. Két nyári hónap kivételével egész évben 100% közeli kihasználtságot mértünk itt. Az ÉTK-ban leginkább a 3. emeletet részesítik előnyben a használók, de az itteni terek kihasználtsága kiegyensúlyozottabb képet mutat. A KCK-ban főként a földszinti tereket választják a használók, ha tanulni szeretnének, de szívesen ülnek le a 3. emeleten is. (Melléklet: [1. ábra](#); [2. ábra](#); [3. ábra](#))
- A benttartózkodók száma alátámasztja azt, amit a belépéseknél is láttunk: a könyvtárainkban tanulók száma a tavaszi és az őszi vizsgaidőszakokban szignifikánsan megugrik. (Melléklet: [4. ábra](#); [5. ábra](#); [6. ábra](#))

FIZIKAI DOKUMENTUMOK FORGALMA

Nyomtatott dokumentumok kölcsönzése

A kölcsönzéssel kapcsolatos jellegzetességek és tendenciák feltárásához nem elégséges a kölcsönző felhasználók és a kölcsönzött dokumentumok számának ismerete.

Könyvtáranként ezért külön vizsgáljuk az egyes olvasótípusokhoz tartozó használók számát és arányát, amit összevetünk az adott gyűjteménnyel kiszolgált kar hallgatói és oktatói FTE adataival. Ezzel képet kapunk arról, hogy az érintett könyvtárban kölcsönző használók a karok hallgatóinak/oktatóinak mekkora részét teszik ki.

Az így előállított adatok alapján az alábbi fő jellegzetességek fedezhetők fel:

- 2023-as év folyamán összesen 71.420 dokumentumot kölcsönöztek a DEENK valamelyik könyvtárából.
- A legtöbben az Élet-és Természettudományi Könyvtárban fordultak meg kölcsönzés céljából (2.422 fő), de a legtöbb dokumentumot (31.669 db) a Bölcsészettudományi Könyvtárból vitték el.²²
- Átlagosan 7 dokumentum esik egy kölcsönzőre: a legalacsonyabb a Kassai úti Campus Könyvtárban (4 db/fő), a legmagasabb a Zeneművészeti Könyvtárban (23 db/fő). Ez utóbbi értéket továbbra is a kották használatához fűződő speciális jellegzetességek magyarázzák. (Melléklet: [7. ábra](#))

²¹ [Van-e szabad hely? | Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár \(deenk.hu\)](#)

²² A legnagyobb könyvtárunk rendelkezik a legszélesebb körű gyűjteményi profillal. A bölcsészettudományok mellett itt találhatóak többek között a muzeális dokumentumok, valamint a szép- és szórakoztató irodalom is.

- Minden könyvtárban az ottani szakgyűjteménnyel kiszolgált kar hallgatói kölcsönöznek a legtöbbet.
- Regisztrált felhasználóink minden könyvtárunkat azonos feltételekkel használják. Az egyes könyvtárainkban rögzített tranzakciókból láthatóvá válik, hogy adott olvasó-típus hány gyűjteményünket keresi fel. Ennek alapján az látszik, hogy a *Bölcsészettudományi Kar hallgatóira* könyvtáraink többségében felhasználóként kell tekintenünk (*Melléklet: 8. ábra*)

Öt könyvtárunkban lehetőség van **önkiszolgáló kölcsönző gépek** használatára. A 2023-as évre vonatkozó adatokat az alábbi táblázat mutatja.

Kölcsönzések száma	BCK	BK	ÉTK	KCK ²³	PK
Önkölcsönző	908	23408	5905	202	305
Pult	3964	12652	7203	6118	6901
Összes kölcsönzés	4872	36060	13108	6320	7206
Önkölcsönzés az előző évhez képest	↑ +6,14%	↓ -9,49%	↓ -17,35%	-	↑ +0,78%

- A korábbi évek tapasztalatai továbbra is érvényesek: nagyobb arányú önkiszolgáló kölcsönzést csak a nagy épületekben tapasztalunk, a kisebb méretű BCK-n és a PK-n – az önkiszolgáló tranzakciók kis mértékű emelkedése ellenére – a pultoknál történő kölcsönzés a jellemző.
- Az önkölcsönzők használata csak a BK-ban haladja meg a pultos kölcsönzés mértékét.

Úgy ítéljük meg, hogy az önkiszolgáló kölcsönzés emelkedése nyugvópontonra jutott, a jelenlegi arány várhatóan szignifikánsan a jövőben már nem változik. Ennek hátterében főként az áll, hogy a felhasználók meghatározó részben nem csak kölcsönzési céllal keresik fel a könyvtárat. Az esetek többségében tájékoztatást is kérnek, vagy egyéb tranzakciókat (pl. hosszabbítás, könyv visszaadás) is szeretnének, amit az ügyfélszolgálati pultnál egyszerre tudnak elvégezni.

Könyv-visszavevő automata három könyvtárunkban van. Eddigi tapasztalataink alapján a felhasználók a könyvek visszaadásakor szívesebben választják a hagyományos utat, a visszavételeknek csupán átlagosan egyharmada történik automatákon. Mindazonáltal e téren mindhárom könyvtárunkban némi emelkedést regisztráltunk 2023-ban.

²³ Az önkölcsönzőt csak az utolsó negyedévben állítottuk be a KCK-n

Könyvtár	Automatán visszaadott könyvek száma	Az összeshez viszonyított arány	Előző évhez képest
BK	16.562	51,50%	↑ + 4,20%
ETK	3.045	24,60%	↑ + 2,80%
BCK	1.513	33,40%	↑ + 5,50%

Szórakoztató irodalmi gyűjtemény forgalma

A BK 2020-as átalakításakor egy új, nem szakirodalmi jellegű szabadpolcos gyűjteményt hoztunk létre, amiben szép- és szórakoztató irodalmat, valamint ismeretterjesztő könyveket kínálunk.

2023-ban csökkent a gyűjtemény forgalma, összesen 3.662 példányt kölcsönöztek ebből a gyűjteményből. Ennek elsődleges oka, hogy az itt elhelyezett irodalom nem frissült kellő ütemben, a használók ritkábban találkoztak új könyvekkel. Ez a felismerés arra ösztönzött, hogy átvizsgáljuk a gyűjtemény gyarapítási folyamatát, amit 2024-ben szeretnénk megújítani.

Ezt a gyűjteményt elsősorban külső olvasók és az Egyetem téri kampusz karain tanuló/dolgozó felhasználók kölcsönzik. Egyetlen kivételt a Gazdaságtudományi kar oktatói jelentik, akik közül a távolság ellenére többen választanak innen olvasnivalót.

A gyűjteményt egy általános és egy szakirodalmi egységre bontva helyezük el a polcokon. Az általános témák közül leginkább a mese (35%), az ifjúsági (22%), a szórakoztató (34%), a szakácskönyv (29%), az ismeretterjesztő (17%) és a populáris (30%+) kategóriában kitett könyvek a legkeresettebbek.

A szakirodalmi ajánló esetében a pszichológia (30%), történelem (17%), pedagógia (15%) és szociológia (14%) témakörök kedveltebbek.

A lecsökkent kölcsönzésszám ellenére a szórakoztató irodalmi gyűjtemény kedvelt a látogatók körében, s az év folyamán láttuk, hogy a külföldi felhasználók is

igényelnek hasonló válogatásokat. Ezért januártól egy **idegen nyelvű**, szép- és szórakoztató irodalmat kínáló szakasszal egészítettük ki.

- A könyvajánló részben a raktárakban őrzött könyvek szabadpolcra irányításából, részben e céllal vásárolt példányok beszerzéséből épül.
- A polcokon *eredeti nyelven* angol, amerikai, német, francia, spanyol, olasz, orosz, lengyel irodalom, *angol nyelven* svéd, kínai, török és japán könyvek érhetőek el.
- Magyar szépirodalmat angol, német, francia nyelven kínálunk a jelenleg 166 címet tartalmazó válogatásban.
- A könyvek használati aránya fokozatosan emelkedett, s a nyár közepére elérte a 33%-ot. Egész évre vetítve átlagosan a könyvek negyede van kölcsönzésben.

Előjegyzés és könyvtárközi kölcsönzés

Továbbra is viszonylag alacsony mértékű az **előjegyzési igény** a DEENK-ben: 2023-ban összesen 840 olvasó élt ezzel a lehetőséggel és 916 könyvet vittek el így.

Az év folyamán összesen 3.402 **könyvtárközi kérést** kezeltünk. Ezek többsége (2.771 db) más könyvtárak által tőlünk kért dokumentum. Az általunk, olvasói kérésre indított kérések száma 631 volt, vagyis továbbra is mint *küldő könyvtár* vagyunk jelen a hazai könyvtárközi forgalomban.

- A kérések 91%-át teljesítettük.
- Az igények mintegy 10%-a továbbra is közvetlenül, az ODR-n kívül érkezik.
- A kérések teljesítéséhez soron kívül 25 dokumentumot dolgoztunk fel.
- 293 kérést nem tudtunk teljesíteni, 50 db dokumentumot kértünk külföldről olvasói kérésre (25-25-öt az ÉTK és a BK) és 5 külföldről érkező kérést teljesítettünk.

TEREINK BÉRBE ADÁSA

Innovatív tereink nem csak a közvetlen felhasználóink körében élveznek népszerűséget, egyre növekvő számban érkeznek hozzánk kérések a tereink használatára *egyetemi partnereink részéről*. Ezek jelenleg még összeegyeztethetőek a saját igényeinkkel, de a jövőben fel kell készülnünk egy formálisabb bérbeadási rendszer és eljárásrend kidolgozására.

2023-ban kezdődött el a Kémia-épület nagyszabású rekonstrukciója az Egyetem téri campuson. Az oktatási tevékenységet segítő, felajánlottuk az ÉTK tanórák megtartására alkalmas helyiségeit a **Szerves Kémia Tanszék** oktatói számára, akik a 2023/24. tanév őszi szemeszterében éltek is a lehetőséggel: összességében 14

kurzus számára biztosítottunk helyszínt ebben a félévben. Az épület felújítása előreláthatólag két évig fog tartani, így a következő szemeszterekben is biztosítani szeretnénk ezt a lehetőséget a tanszék számára.

A Sziget ad otthont a Nemzeti Filmintézet (NFI) és a DE BTK-Művészeti központja által szervezett **filmklubnak**, amit választható kurzusként vehetnek fel a kar hallgatói. Az esemény ugyanakkor nyilvános, így bármely könyvtárhasználónak lehetősége van bekapcsolódni a filmek megtekintésébe és az azt követő beszélgetésekbe, amit Dr. Váró Kata Anna filmesztéta, a filmklub szervezője moderál. A magyar filmszakma több képviselőjét is vendégül látó esemény igen sikeressé vált mind a mi, mind a szervezők szempontjából, így annak továbbvitele mellett döntöttük az elkövetkező években is.

Az Élet- és Természettudományi Könyvtár 3. emeleti előadóterme adott otthont az őszi szemeszterben a Debrecen város alpolgármestere által bölcsészeknek hirdetett **Kultúrdiplomácia** című egyetemi kurzusnak.

A KÓRHÁZI KÖNYVTÁR FELSZÁMOLÁSA

A Covid járvány idején bezárt Kórházi Könyvtár később már nem nyerte vissza korábbi szerepét, az ottani szolgáltatásunk ideiglenes felfüggesztése véglegessé vált, ezért a Kenézy Gyula Campus vezetésével egyeztetve a könyvtár felszámolása mellett döntöttünk.

A kiürítést június 30-ra végeztük el. Az állomány egy részét átmozgattuk más gyűjteményi egységünkbe, eljuttattuk az OSZK Fölőpéldány-szolgáltatásához, valamint a helyi dolgozóknak is lehetőséget biztosítottunk a válogatásra.

Végül 5.852 példány talált új gazdára a dolgozóknál és más könyvtárakban. A magunk részére 1.031 példányt emeltünk át.

A bútorok egy részét szintén felajánlottunk, vagy más könyvtárainkban hasznosítottuk.

A felszámolásban érintett dokumentumok adatait december 31-ig kiveztük az országos lelőhely-nyilvántartásokból.

A feszített tempójú projektben 21 dolgozónk vett részt.

TÉRÁTALAKÍTÁSOK 2023-BAN

Az újjá alakított tereink kihasználtságát leíró fenti adatok, valamint saját megfigyeléseink is alátámasztják, hogy *felhasználóink szeretik* az általunk kínált környezetet, szívesen tartózkodnak a könyvtárban. Ezért hosszútávú célkitűzésünk, hogy a DEENK minden könyvtárában a BK és az ÉTK térélményét kínáljuk.

Új könyvtár a Szolnok Campuson

A 2023-as év e téren legfontosabb eredménye, hogy **új könyvtárat** alakítottunk ki a Debreceni Egyetem szolnoki campusán. A korábbi könyvtárunk nem szerencsés módon egy olyan épületben volt, ami földrajzilag messze esett az egyetemi képzés helyszínétől, így a hallgatók nem tudtak kellő mértékben élni az általunk kínált szolgáltatásokkal.

A Campus vezetése 2022. végén egy új, alapterületében ugyan kisebb, de a Campus főépületében, frekventált helyen lévő szárnyat ajánlott fel az újonnan kialakítandó könyvtár számára. Az új szolgáltatási környezetet ezen infrastruktúrához igazodóan terveztük meg.

Az év első felét kitevő tervezés és előkészítés után, a Campus-igazgatóság konstruktív és támogató együttműködésének köszönhetően a megújult **Szolnok Campus Könyvtár** megnyitására szeptember 5-én került sor. A megnyitó ünnepségen az DEENK, a Campus vezetése, valamint az érintett karok (ETK, GTK) dékánjai közösen adták át az új könyvtárat a hallgatóknak.

Az új SZCK tereit a máshol is érvényesülő szempontok szerint alakítottuk ki. Miután a tér csak korlátozott mértékben engedi a szabadpolcok elhelyezését, a gyűjteményt erősen a campuson zajló oktatási igényekhez igazodva válogattuk össze, s igyekszünk az elektronikus források elérhetőségére irányítani a figyelmet.

A kialakításkor az ügyfélményt helyeztük előtérbe: kényelmes fotelek, tág tér várja a használókat. Itt is megvalósítottuk, hogy a könyvtárosok nem minden teret felügyelnek.

Az elmúlt időszak tapasztalatai törekvéseink sikerét igazolják: az SZCK forgalma nőtt, a hallgatók rendszeresen és aktívan használják a tereket és a gyűjteményt egyaránt.

További térátalakítások

Az év elején átrendeztük a nyíregyházi **Egészségtudományi Könyvtár** földszinti terét. Selejtezésre és elszállításra kerültek a felesleges bútorok, előkészítve a könyvtár későbbi években tervezett *új bejáratának* kialakítását.

Lezárult a Böszörményi úti Campus Könyvtár olvasótermének teljes átalakítását célzó tervezési munka. Az év végére megszülettek a végleges látványtervek, a kivitelezés a 2024-es év egyik fő projektje lesz.

Elkészült az **Élet- és Természettudományi Könyvtár földszintjét** érintő átalakítás koncepcionális terve. Az elképzelés folytatja a 2. és 3. emelet átalakításával megkezdett utat, s az ottani tapasztalatokra építve törekszik modernebb tér- és használati élményt kialakítani. A megvalósítás ez esetben is 2024-ben várható.

Komplex tartalmak biztosítása

CSERE-BERE POLC HASZNÁLT TANKÖNYVEKNEK

Az elmúlt években egyre gyakrabban kerestek fel minket azok a külföldi, főként orvostanhallgatók, akik a diploma megszerzését követően szeretnék volna tankönyveiket felajánlani más hallgatóknak.

Miután ezek jellemzően olyan tankönyvek, melyek nagy példányszámban a mi gyűjteményünkben is megtalálhatók, ezeket az ajándékkönyveket nem tudtuk álmányba venni, de mindenképpen gondoskodni akartunk arról, hogy megfelelően hasznosulhassanak az oktatásban.

Ennek megoldására egy szabadon használható polcfelületet biztosítunk az ilyen jellegű könyveknek az *Élet- és Természettudományi Könyvtárban*. A **“csere-bere polcokra”** helyezük el a végzős hallgatók nem használt könyveit, amelyekből aztán bárki szabadon válogathat. Az első szakaszban ide tett csaknem 300 tankönyv többsége azóta már új gazdára is talált, igazolva, hogy a könyvek másodlagos felhasználására létező igény van az egyetemisták körében, s ebben a tranzakcióban a könyvtár központi szerepet játszhat.

LIBRÁDIÓ

A zeneiparban a 21. században bekövetkező gyökeres változások rövid idő alatt tették elavulttá a nálunk felhalmozott különböző formátumú audio-gyűjteményt. A kazetták, lemezek és CD-k használata szinte megszűnt és a technológiai változások következtében zenei gyűjteményünk gyakorlatilag elérhetetlenné vált a használók számára.

Erre a régóta fennálló állapotra igyekeztünk megoldást találni a **„LibRádió”** nevű szolgáltatás elindításával. Abból a gondolatból indultunk ki, hogy el kell választani a zenét, annak fizikai hordozójától, s a mai kor viszonyainak megfelelően közvetíteni azt a befogadó közönség számára. A szolgáltatásban a legnépszerűbb zenei megosztó oldalon, a *Spotify-on tematikus lejátszási listákat* készítünk a gyűjteményünkben megtalálható hanganyagok alapján. A listákat a honlapunkon tesszük elérhetővé,²⁴ *kiegészítve* azt a zenei anyaghoz kapcsolódó kultúrtörténeti információkkal, szakirodalommal és kottákkal. A szolgáltatás őszi elindítása óta több mint 500 megtekintést regisztráltunk a LibRádió oldalán.

OUT OF COMMERCE MŰVEK ELÉRHETŐVÉ TÉTELE

Az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala (EUIPO) által életre hívott portálon nekünk is lehetőségünk van a kereskedelmi forgalomban nem elérhető (out-of-commerce, OOC) művek oktatási és kulturális célú elérhetővé tételére, meghatározott feltételek mellett.

²⁴ [LibRadio | Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár \(unideb.hu\)](https://libradio.debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár (unideb.hu))

2023 folyamán egy pilot program keretében 14 olyan művet azonosítottunk, melyek megfelelnek a portálon való közzététel feltételeinek. Ezeket már regisztráltunk az EUIPO OOC portálon²⁵, és a 2024-es év folyamán fokozatosan mind a 14 könyv szabadon elérhetővé válik.

SZAKDOLGOZATOK ELÉRÉSE

A Felsőoktatási Törvény 2022. évi változásának megfelelően kiterjesztettük az egyetemi szakdolgozatok hozzáférését. 2022. december 20-tól kezdődően a sikeres záróvizsgát tett hallgatók szakdolgozatait az intézményi repozitóriumban archiváljuk és az egyetemi polgárok számára korlátozás nélkül elérhetővé tesszük.

Hallgatói edukáció

KURZUSOK ÉS TRÉNINGEK

A digitális írástudáshoz és a diszciplína-specifikus információkereséshez kapcsolódó ismereteket az ÁJK, ÁOK, FOK, GYTK és MK hallgatóinak kötelező, a BTK és TTK kar hallgatóinak kötelezően választható kurzusok formájában oktatjuk angol és magyar nyelven. Ezeket a kurzusokat a karok hirdetik, de a könyvtár munkatársai tartják meg. Az oktatási tevékenységbe 28 könyvtáros kapcsolódik be különböző osztályokról.

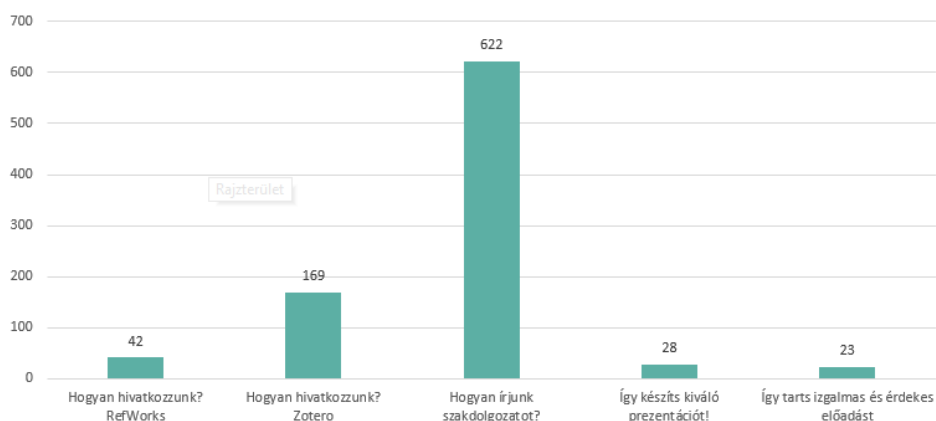
2023-ban összesen 68 kurzus-alkalmat hirdettünk meg, amin 1.997 hallgató vett részt. A legnagyobb számban évek óta az ÁOK magyar és angol nyelvű, öt alkalmas könyvtárismeret kurzusát veszik fel (591 fő).

Saját oktatási tartalomként hoztuk létre néhány éve az ún. tréningeket. 2023-ban némileg kevesebb, 76 tréning-alkalmat hirdettünk meg, amelyeken 884-en vettek részt.

A legnagyobb látogatottságot a *Hogyan írjunk szakdolgozatot?* és *Hogyan hivatkozzunk* tréningek hozták.

²⁵ <https://euiipo.europa.eu/out-of-commerce/>

Tréningek tartalom és részvételi megoszlása 2023

SZAKMAI GYAKORLAT ÉS KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLAT

2023-ban 21 egyetemi hallgató töltötte nálunk **szakmai gyakorlatát**. Feladataikat igyekszünk úgy megszervezni, hogy minél szélesebb körű rálátást és tapasztalatot szerezzenek a könyvtár működéssel kapcsolatban.

A szakmai gyakorlatos hallgatók közül ebben az évben hat hallgató végzett Tudóstér - MTMT lehasználási feladatokat, hat hallgatót a digitalizálási feladatokba forgattunk be, ketten végeztek ügyfélszolgálati munkát, kettő hallgató a bibliográfiai leírással ismerkedett MARC 21 szabvány szerint, két hallgató a Gyarapítási osztályon a folyóirat gyűjteménnyel és ahhoz kapcsolódó munkákkal ismerkedett, egy hallgató pedig a Kommunikációs és marketing osztály munkájába tekinthetett be.

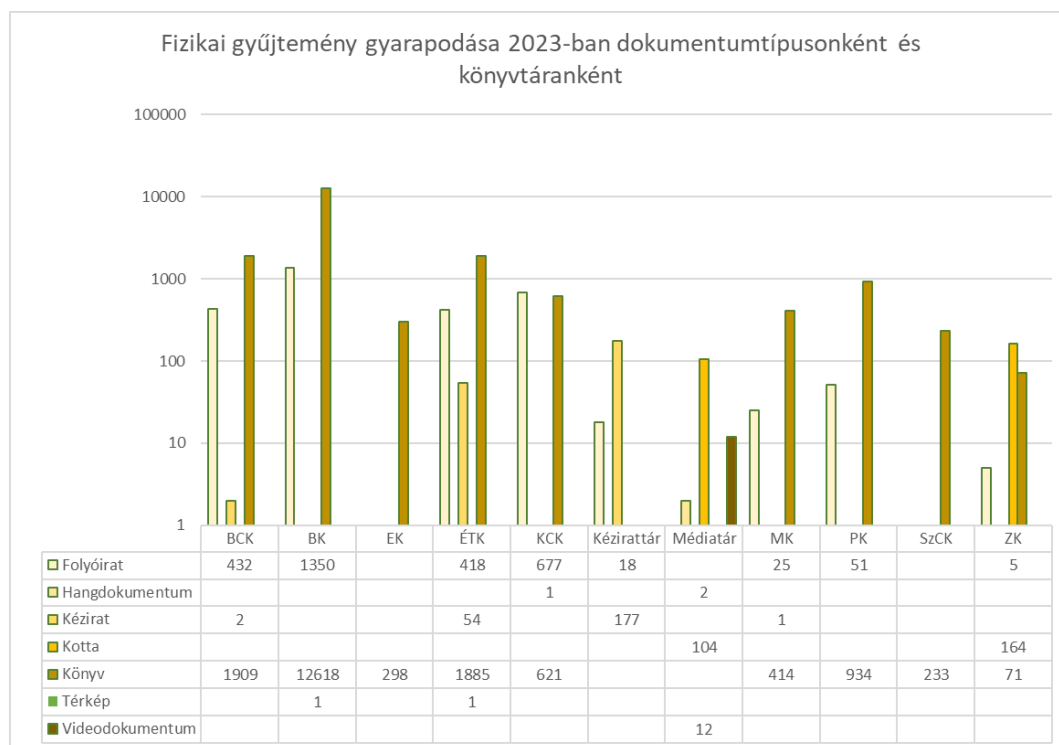
Hasonló elven szervezzük a **közösségi szolgálatra** hozzánk érkező középiskolások feladatait is. 2023-ban *16 diák* jelentkezett hozzánk, akik a Kommunikációs és marketing osztály, az Oktatás- és kutatástámogatási osztály, a Gyűjteménykezelési osztály és a Gyarapítási osztály munkafolyamataiba kapcsolódtak be.

Kultúráközvetítés és nemzeti könyvtári feladatok

Kötelezpéldány beszoigáltatás útján érkező dokumentumok

Éves fizikai-állomány gyarapodásunk²⁶ számszerűleg legnagyobb részét továbbra is a kötelezpéldányok teszik ki. 2023-ban kötelezpéldányként 9 szállítás alkalmával összesen **13.988 monografikus dokumentum** érkezett, és indult el feldolgozásra.

A kiválogatott példányok a rendeletnek megfelelően: 11.522 fő lajstromszámú, 2.031 csoportos lajstromszámú (tankönyv, kifestő, aprónyomatvány-szerű anyag), 137 bérnyomás, 120 zenei anyag, 80 aprónyomatvány, 35 térkép és 149 lajstromszám nélküli duplum.

A szétoztást tekintve a legnagyobb mennyiség (a gyarapított állomány 55,4%-a) továbbra is a legnagyobb könyvtárunkban, a Bölcsészettudományi Könyvtárban kerül elhelyezésre.

²⁶ Lásd: A fizikai gyűjtemény gyarapodása és forrásai című fejezet.

Formai és tartalmi feltárás

A formai és tartalmi feltárás folyamata során minden hozzánk érkező dokumentumnál ellenőrizzük a bibliográfiai rekord esetleges meglétét a saját és az országos adatbázisokban. Könyvtárunk nagysága és dokumentumaink sokszínűsége miatt a hozzánk érkező *új dokumentumok egyharmadának* készítjük el mi elsőként a bibliográfiai leírását.

2023-ban összesen **19.536 új dokumentum** bibliográfiai adata vált elérhetővé a katalógusunkban. A kurrens és retrospektív feldolgozás eredményeként 20.629 új rekordot hoztunk létre. A személynevek, testületi, rendezvény és földrajzi nevek egységesített alakjairól, illetve a tárgyszavakról 16.256 új rekordot készítettünk az authority adatbázisban. A folytatólagos adatbázis tisztítás során 8.214 duplum bibliográfiai és 5.120 authority rekordot töröltünk.

Továbbra is zajlik az eddig csak cédulakatalógusból kikérhető gyűjtemények retrospektív feldolgozása, amit a Bölcsészettudományi Könyvtárban, a Böszörményi úti Campus Könyvtárban és az Élettudományi Könyvtárban projekt jelleggel, a Zeneművészeti Könyvtárban és a Szolnok Campus Könyvtárban pedig a napi munkafolyamatok részeként végzünk.

- A Bölcsészettudományi Könyvtárban a 2022. márciustól 2023. júliusig tartó projektben 17 fióknyi cédula alapján közel 16.000 példány került be az online katalógusba.
- A Böszörményi úti Campus Könyvtárban a 2022. május-2023. február közötti munka eredményeként 5.049 dokumentumból összesen 1.865 feldolgozott dokumentummal a könyvtár teljes állománya kereshetővé vált az online katalógusban. Ezzel párhuzamosan 3.184 elavult tartalmú példány törlése valósult meg.
- Az Élet- és Természettudományi Könyvtárban 600 kiadvány került retrospektív feldolgozásra.
- A Zeneművészeti Könyvtárban folyamatos a kották feldolgozása. 2023 végére már 18.215 dokumentum vált elérhetővé az online katalógusban.
- A Szolnoki Campus Könyvtárban 456 új példányt vettünk fel a katalógusba, mellyel összesen 49.598 példány vált hozzáférhetővé az online katalógusban.

Digitalizálás

Digitalizálási tevékenységünket az alábbi célok/igények mentén végezzük:

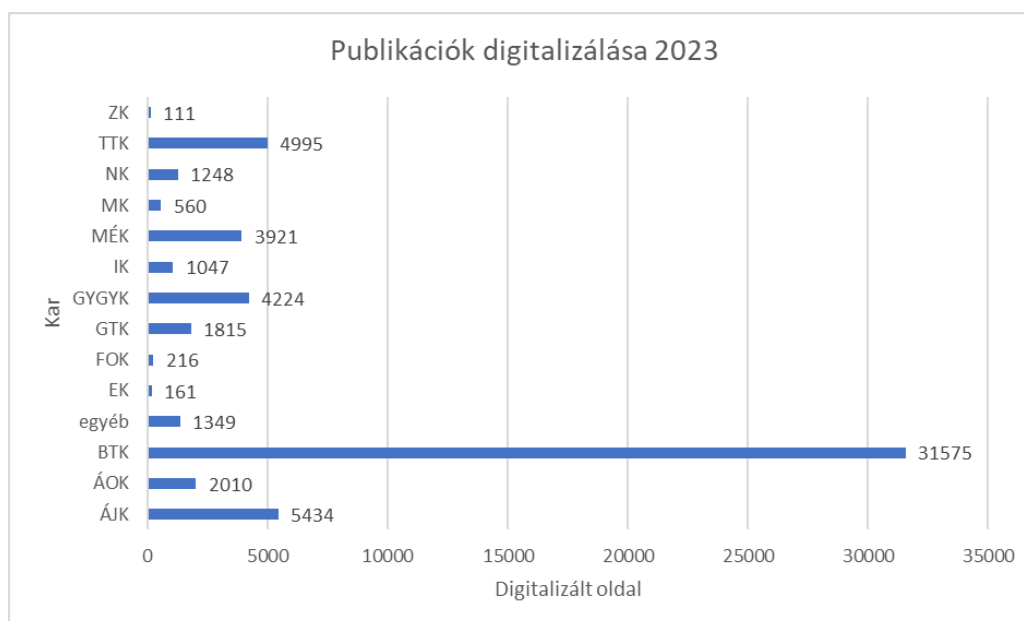
1. Egyetemi publikációk digitalizálása.
2. Kulturális eseményeinkhez/belső működéshez kapcsolódó dokumentum-digitalizálás.
3. Felhasználói/partneri kérésre történő digitalizálás.
4. Ütemezett állománydigitalizálás.

2023-ban összesen **167.587 oldal** digitális másolatát készítettük el.

Fentebb már érintettük, hogy a publikáció-menedzsment folyamatunk fontos része az egyetemen születű publikációk teljes szövegű megőrzése, aminek keretében a Tudóstérbe töltött korábbi közleményeket is digitális formában archiváljuk.²⁷

Ezért a *prioritásként* kezelt **publikáció-digitalizálás** teszi ki digitalizálási tevékenységünk legnagyobb volumenű részét.

2023-ban 58.666 oldalnyi publikáció elektronikus másolatát készítettük el. A karok szerinti megoszlás a Tudóstér betöltéseknél már látott mintázathoz igazodik.²⁸

²⁷ Lásd a Tudóstér-MTMT adatszinkronizáció_c. fejezetet

²⁸ Lásd a Tudóstér feltöltések_c. fejezetet.

Használói és/vagy partneri igényre az alábbi digitalizálási munkákat végeztük.

- A DE Neveléstudományi Intézet számára Karácsony Sándor kéziratok digitalizálása kiállítás céljából;
- DE BTK Francia Tanszék a tanszék történetét bemutató kiállításához kapcsolódóan, fotók, leckekönyvek, kézirat, publikációk digitalizálása;
- Folyóirat digitalizálás a Magyar Nemzeti Múzeum - Történelmi Képcsarnok számára;
- DE ÁOK Immunológia részére két régi katalógus archiválása;
- Mezőgazdasági és Környezetgazdálkodási Kar számára 100 tabló és 688 történelmi fotót, valamint 5 Csokonai korabeli szakácskönyv;
- DE Irodalomtudományi Intézet számára könyvrészletek digitalizálása kiadványhoz;
- Közvetlen felhasználói kérésre 1.541 oldalnyi dokumentum digitalizálása.

Díszmű raktár: revízió és infrastrukturális felmérés

2023-ban egy átfogó projekt keretében kezdtük meg a muzeális könyveinket őrző díszmű-gyűjteményünk retrospektív konverzióját. Ennek során elvégezzük az itt található könyvek formai és tartalmi feltárását, majd megadott szempontok alapján digitalizáljuk és archiváljuk a DEA-ban.

Jelenleg ennek a gyűjteménynek 25%-a van feldolgozva, a projekt hosszú távú célja, hogy a teljes gyűjtemény bekerüljön az elektronikus katalógusba és archívumba.

- A konverzió során teljes állományellenőrzést és értébecslést is végzünk.
- Az év folyamán 316 díszműves példány feldolgozása történt meg, amiből 271 könyv digitalizálását is elvégeztük.
- A projekt egyik célja az volt, hogy felmérjük, hogy a jelen kapacitások mellett mekkora az évente reálisan vállalható mennyiség.
- A digitalizálást nem minden esetben végezzük el: kimarad ez a lépés, ha a dokumentum fizikai állapota nem engedi meg ezt, valamint, ha az érintett mű digitális másolata más hazai gyűjteményekben már elérhető.
- 2024-ben az idei tapasztalatok és kialakított folyamatok mentén, hasonló célértéket kitűzve folytatjuk a gyűjtemény szisztematikus feldolgozását.

Az év folyamán kiemelt figyelmet fordítottunk a díszműves raktár **infrastrukturális és klimatikus állapotára is**. Az egész éven át tartó mérések és vizsgálatok alapján világossá vált, hogy a jelenlegi infrastruktúra és tárolási mód hosszú távon nem alkalmas az ilyen dokumentumok őrzésére, ezért az év végén egy átfogó

raktár-felújítási koncepció kidolgozásába kezdtünk. Véglegesítése 2024 elején történik meg.

Revízió

Tovább folytattuk a BK raktáraiban őrzött folyóiratok példány szintű feltárását, ami segíti a használók tájékozódását, emellett a raktárosi és gyarapító munkában is kapacitásokat szabadít fel. A katalógusban rögzített példányadatok a folyóirat-raktárak tételes állományellenőrzését is nagyban gyorsítják.

2023-ban 6.955 kötet került be a munkafolyamatba, így mostanra már 11.405 kötetet példányosítottunk és egyben revízióztunk.

Kommunikáció, partnerség, képviselet

A proaktivitás volt a 2023-as év jelszava a kommunikációnkban. Folyamatosan kutattuk azokat az alkalmakat és lehetőségeket, amikor *kapcsolatot építhetünk ki a felhasználóinkkal*, hogy megismerjük igényeiket, megértsük szándékaikat.

Emellett egy külön erre a célra létrehozott munkacsoport révén több *felhasználói-kutatást* bonyolítottunk, amiben a kvalitatív jellegű adatgyűjtés módszereire helyeztük a hangsúlyt.

Az év folyamán a kiadó webáruházát, valamint a dEjournals új felületét vizsgáltuk át a használói szempontokat érvényesítő *heurisztikus elemzés* módszerével. Mindkét esetben a használatot könnyítő módosításokat végeztünk el ezek alapján.

A Szolnok Campus Könyvtár megnyitó ünnepségének alkalmát felhasználtuk arra, hogy az ottani hallgatók vonatkozó igényeit feltárjuk. Összesen öt alkalommal végeztünk hasonló aktivitásokat a gólyatáborokban, és az egyetemi nyílt napokon is.

Az év során 9 kart kerestünk fel, hogy teljesítményüket bemutató információk átadása mellett egyeztessünk a számukra legfontosabb kérdésekről, és meghatározzuk azokat a területeket, ahol szorosabbra fűzhető a könyvtárral való együttműködés. A „**kari roadshownak**” elnevezett gyakorlat számos pozitív tapasztalattal és tudással vértezett fel minket és pozitív irányban segítette a karok és a könyvtár közötti jövőbeli együttműködés alakítását. Ezért a kapcsolattartás ezen módját állandó elemként igyekszünk beépíteni a működésünkbe.

Az év elején keresett meg minket a **TTK Matematika Intézete**, hogy tanácsadóként vegyünk részt az ottani könyvtárunk átalakításában. Egy előzetes kérdőíves felmérést követően elkészítettünk egy koncepcionális tervet, aminek véglegesítéséhez ez esetben is a kvalitatív kutatás eszközeihez nyúltunk: az év végéig 6 mélyinterjút készítettünk a tanszék oktatóival, amit 2024 elején a hallgatókkal és az ottani könyvtárossal folytatott beszélgetés követ.

A **DUPress** jövőbeli stratégiai irányainak meghatározásában szintén szélesebb körben igyekszünk információkat gyűjteni. Az év folyamán 3 alkalommal szerveztünk workshopot a kiadói szolgáltatások témakörében, hogy lássuk, milyen igényekkel jelennek meg az egyetem oktatói e téren. Szintén workshop keretében igyekeztünk feltárni a **dEjournals** platformot használó szerkesztőségek véleményét, igényeit a folyóirat-szolgáltatás vonatkozásában.

A DE BTK-val együttműködésben két workshopot bonyolítottunk le a mesterséges intelligencia témakörében. A hallgatókból és oktatókból álló közönséggel

folytatott eszmecsere rendkívül hasznos szempontokat világított meg, ezért ezt a tevékenységet 2024-ben további alkalmak szervezésével folytatni fogjuk.

RENDEZVÉNYEK

Az év során 80 kisebb-nagyobb eseményt szerveztünk, ami több mint 8.000 főt mozgatott meg összesen. Saját rendezvényeink mellett bekapcsolódtunk a nagy egyetemi rendezvényekbe (márc. 15-i megemlékezés, Campus Fesztivál, Gólyatábor, DExpo-k, Kutatók Éjszakája).

- A Műszaki Könyvtárban 8 **kiállítást** szerveztünk. Ezek főként a Műszaki Kar hallgatóinak képzőművészeti munkáinak tárlatai.
- A Sziget adott otthont a DE BTK Művelődéstudományi és Humán Tanulmányok Tanszékének, valamint a DE Szlavisztikai Intézet hallgatóinak **színelőadásaira** három alkalommal.
- Az ebben az évben indított NFI Filmklub²⁹ keretében 12 vetítést tartottunk a Szigetben.
- A BTK-val közös program keretében két hallgatói workshopot bonyolítottunk le a Mesterséges Intelligenciával ismeretek, félelemek, benyomások és várakozások feltérképezésére.

Az év egyik legnagyobb szabású rendezvényét az Rendezvénykoordinációs és Alumni Központtal közösen szerveztük. A Főépület90 címen futó program a Debreceni Egyetem impozáns főépülete megnyitásának 90. évfordulójára emlékező kiállítás volt. A külső partner által tervezett installáción a gyűjteményünkben őrzött fényképes dokumentumokat használtuk fel, kiegészítve az általunk írt ismertetőikkel. Az interaktív kiállítás azóta állandó eleme lett a főépületnek.

KOMMUNIKÁCIÓS CSATORNÁINK

Az X fiókunk újjáélesztése³⁰ és a szervezeti LinkedIn profil létrehozása mellett folyamatosan vesszük használatba az egyetemre érkező generációk által elsődlegesen látogatott platformokat.

E tekintetben ma a **TikTok** a legsikeresebb. Az előző év kísérletei után 2023-ban már tervezetten gyártottunk tartalmat a csatornára. Az eddig kikerült 7 videónk látványos népszerűséget ért el. A rövid videók (shorts, reels stb.) a többi social media platformon (Facebook, Instagram) is a legnépszerűbb tartalmakká váltak, így ezek előállításába a jövőben is célszerű energiákat fektetni.

Kisebbségi produktívással működött 2023-ban az **AudMax podcast**: összesen 4 adást sikerült csak elhelyezni rajta. E tekintetben fontos változás, hogy a kikerült

²⁹ Lásd a Tereink bérbe adása c. fejezetet

³⁰ Lásd a Láthatóság elősegítése c. fejezetet

adásokat ma már nem egy ember készítette, a tartalom előállításába más kollégát is bevontunk. Emellett elvégeztünk egy, a jelenleginél alkalmasabb stúdió kialakításához szükséges eszközbeszerzéseket.

SZAKMAI REPRESENTÁCIÓ

2023-ban 33 kollégánk összesen 34 hazai eseményen/rendezvényen képviselte a DEENK-et. Ezek meghatározó része könyvtárszakmai jellegű volt, de jelen voltunk a budapesti Business Fest-en, a Service Design Day idei seregszemlájén, részt vettünk egy Design Research, egy mesterséges intelligenciáról és egy adatvizualizációról szóló képzésen is.

Hatan rangos nemzetközi eseményeken jártak résztvevőként vagy előadóként. A budapesti LIBER konferencián egy workshop levezetése és egy előadás szintén a DEENK nevéhez kapcsolódik.

Nyolc munkatársunk keresett fel európai felsőoktatási intézményeket tanulmányi céllal az Erasmus+ program keretei között. Tagokat delegálunk 24 nemzetközi és hazai szakmai szervezetbe, köztük a LIBER-be, az MKE-be, az EKK-ba, Open Aire-be, a COAR-ba és az EOSC-ba.

Tanácsadóként számítottak kollégáinkra többek között az OSZK Könyvtári Intézetében (minőségügy), az ELTE Károli Gáspár Református Egyetemén (DSpace), az RDA-HU operatív munkacsoportban (RDA szabvány bevezetés) és három publikáció jelent meg DEENK munkatárs tollából.

Működés és működésfejlesztés

Szolgáltatásokhoz kapcsolódó fejlesztések

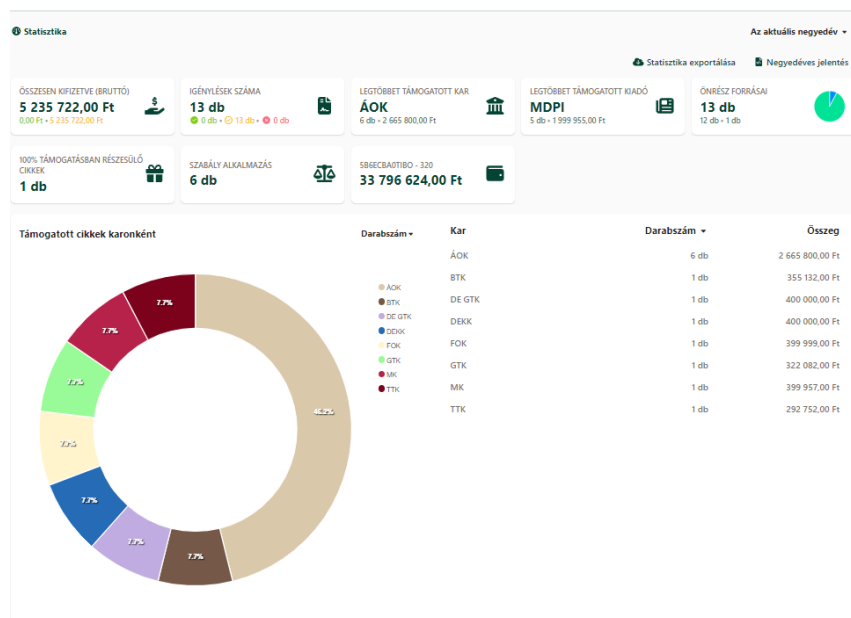
ÚJ FELÜLET AZ APC TÁMOGATÁSI IGÉNYEKHEZ

A publikációs közlési díjak (APC) 50%-ának intézményi átvállalása az Egyetem open access stratégiájának egyik legfontosabb eleme, ami évek óta növekvő tendenciát mutat, mind az igénylések száma, mind a ráfordított támogatások vonatkozásában.³¹

2023-ban egy átfogó fejlesztési programot hajtottunk végre, ami biztosítja, hogy az APC-hez kapcsolt feladatainkat hatékonyabban, a hozzá rendelt erőforrások növelése nélkül láthassuk el.

A fejlesztés alapvetően két területet érintett:

- **Egy új igénylő űrlap létrehozása³²:** az Angular webfejlesztői keretrendszerben kifejlesztett űrlap a kutató számára is biztosítja a gyorsabb és egyszerűbb igénylés menetét, miközben hatékonyan szűri ki a folyamat során eddig jelentkező adathibákat.
- **Egy vezetői információs rendszer a támogatások felhasználásáról:** az általunk fejlesztett keretrendszer *automatizmusai* pontos kimutatásokat állítanak elő az APC összegek felhasználásáról, a jellegzetességekről, tendenciákról.

³¹ A részletekkel kapcsolatban lásd a Közlési díjak (APC) intézményi támogatása c. fejezetet.

³² <https://oatamogatas.lib.unideb.hu/login>

PTP FORM ÉS FOLYAMAT

A nyár végén elindított egyetemi Publikációs és Tudománytámogatási Programban³³ vállalt feladataink miatt egy addig nem létező munkafolyamatot és szolgáltatási felületet kellett létrehozunk rövid határidővel.

A hozzánk beérkező kérések leadását és adminisztrációját megkönnyítendő MS Forms űrlapot³⁴ hoztunk létre. A kutatók többsége már ezen adta le igénylését, de sokan maradtak még, akik a hagyományos módon, e-mailben kerestek meg minket.

Ez a megoldás azonban csak átmeneti, a programhoz kapcsolt feladataink hatékony ellátásához egy az „Egykapus” folyamatba szervesen beépülő, szintén Angular alapú informatikai fejlesztést irányoztunk elő, ami prioritást élvez a 2024-es év feladataiban.

SZABVÁNYKÖNYVTÁR BEJELENTKEZÉSI FELÜLET

Az MSZT Online Szabványkönyvtár meglehetősen szigorú használati feltételeket szab. Az MSZT-hez egy saját fejlesztésű bejelentkező felületet készítettünk, ami magyar és angol nyelven részletes tájékoztatást ad a használat szabályairól, és alkalmas arra, hogy anonimizált használati statisztikákat rögzítsen.

Szervezetfejlesztés

VEZETÉS, VEZETŐI FOLYAMATOK

2023. január 1-től főigazgatói döntés alapján megszüntettük az általános főigazgató-helyettesi posztot, így a felsővezetés két főigazgató-helyetessel működik.

Ez a helyzet egy kisebb mértékű szerkezeti átalakulást is indukált: a korábbi “támogató szekció” osztályai közül az Egyetemi Kiadót a front office, a Szolgáltatásfejlesztési és minőségmenedzsment osztályt a back office szekcióba soroltuk, míg a Főigazgatói Hivatal közvetlenül főigazgatói irányítás alá került.³⁵

Megtörtént a Működési Rend felülvizsgálata és a módosítások jóváhagyása a könyvtárat felügyelő egyetemi szervek részéről (Könyvtári és Kiadói Bizottság, Szenátus).

GRÉMIUMOK FUNKCIÓJA ÉS RENDJE

Újra definiáltuk a DEENK vezetői grémiumainak körét és kompetenciáját. A stratégiai tervezés, fejlesztési terv és költségvetés elkészítése, valamint a humán erőforrás-menedzsment a **Stratégiai vezetői értekezlet (SV)** hatásköre.

³³ Erről a Publikációs Tudománytámogatási Program (PTP) c. fejezetben írunk bővebben

³⁴ [Publikációs Tudománytámogatási Program igénylő űrlap \(office.com\)](#)

³⁵ Lásd az Szervezeti Organogram ábráját.

A Könyvtári Tanács (KT) a stratégiai célok megvalósulását biztosító éves cselekvési tervek, azaz az operatív feladatok tervezéséért, végrehajtásáért és ellenőrzéséért felelős konzultatív és döntéselőkészítő testület, ami havonta ülészik. Tagjai a stratégiai vezetők és az osztályvezetők.

A Könyvtári Tanács tagjainak részvételével két további grémium is kialakult, fél-informális jelleggel: a *NagyKT negyedévente* a negyedéves osztály- és szekció-jelentéseket tekinti át, tagjai a KT tagok, valamint a csoportvezetők. A *KisKT* az operatív szintű (osztály- és csoport) vezetők kéthetente ülésző, konkrét témákra, probléma-feltárára és feladat-megoldásra, valamint célirányos kommunikációra fókuszáló testületként működött 2023-ban.

BESZÁMOLÁSI REND

2023-ban osztályok szintjén készültek munkatervek a feladatok és rendelkezésre álló – elsősorban humán – erőforrások megjelölésével, célok megfogalmazásával.

A mindennapi működésen túlmutató fejlesztéseket projekt-szinten kezeltük, azok előrehaladásáról a projekt-felelősök rendszeresen beszámoltak.

A már említett NagyKT, azaz a szervezet valamennyi vezető beosztású dolgozója negyedévente együtt tekintette át a cselekvési tervek megvalósulását és a projekt-előrehaladási jelentéseket. A szekción szinten készült *negyedéves beszámoló*k iktatásra kerültek. A működés monitorozása, értékelése és a vezetői visszajelzés rendszeres vezetői értekezleteken és 1on1 beszélgetéseken zajlott.

SZERVEZETFEJLESZTÉS

A 2022-ben végzett szervezeti érzelmi kultúra-térkép (**Emotional Culture Map, ECM**) felmérés eredményei alapján az első félévben vezetőségi (Könyvtári Tanács) szinten és osztályonként is tartottunk workshopokat.

Ezek az események a felmérés eredményeinek (Mennyire érzik magukat hatékonyak, elégedettek? Milyen tényezők segítik és melyek akadályozzák az eredményes munkavégzést?) áttekintése mellett elsősorban arra fókuszáltunk, hogy miben szükséges fejlődünk, mire van szükség ahhoz, hogy a sikertelenség érzése, illetve a negatív megélelések csökkenjenek amellet, hogy a pozitív érzéseket megtartjuk és erősítjük, tudatosítjuk.

A Könyvtári Tanácsban két területen azonosítottunk tennivalókat.

- A “felhatalmazottság” érzése tekintetében vezetői esettanulmányok feldolgozását tűztük ki célul, vagyis arra jutottunk, hogy konkrét esetek közös végig-gondolása segíthet a felelősségek tisztázásában. Ehhez a tételhez kapcsolódóan a szervezeti értékek között megjelent a felelősség-vállalási létra modellje és a proaktivitás.
- A “szervezetlenség érzése” területén négy vállalást tettünk: az operatív vezetők kéthetente kisKT keretében egyeztetik az osztályok közös ügyeit;

nagy KT-k keretében elvégezzük az éves tervek negyedéves értékelését, azaz a megvalósulás monitorozását; az osztályvezetők negyedévente javaslatokat tesznek a munkatervre vonatkozóan; a delegálási módszertan tudatos alkalmazására törekszik minden szereplő (delegáló és delegált). Az első két tétel megvalósult, a harmadikra csupán a harmadik negyedévben kerítettünk sort. A delegálási módszertan tudatosítása azonban elvi szinten maradt. 2024-re a vezetői ellenőrzés témakörének közös értelmezését, tudatosítását, működésbe építését és monitorozását tűztük ki célul.

2023-ban a **Mindset for You** nevű, szervezetfejlesztéssel foglalkozó céget kértük fel arra, hogy támogassa szervezetünket *a munkakörök elemzésében*, az egyes munkakörök betöltéséhez szükséges kompetenciák felmérésében, rendszerezésében és értékelési rendszer kidolgozásában. A jelenlegi munkakör-térkép elkészítése mellett ez a projekt a tudatos humánerőforrás-gazdálkodás, hatékony munkaerő-kiválasztás, valamint a teljesítmény-értékelési rendszerünk továbbfejlesztéséhez inputok gyűjtése.

A partnercég közel 40 interjú lefolytatásával jelentős adatgyűjtést végzett el a nyári hónapok során. Ezt követően a vezetői kompetenciákra fókuszálva a Könyvtári Tanácsban tartott workshopon rangsoroltuk és definiáltuk a legfontosabb kompetenciákat, valamint megszületett ezeknek a kompetenciáknak három fokozatú értékelési keretrendszere. 2023 decemberében az osztályvezetők és főigazgató-helyettesek vezetői értékelése már e szempontrendszerben zajlott.

Melléklet

	2019	2020	2021	2022	2023
Tárgyévi gyarapodás (db)	106.613	23.706	58.699	29.709	22.478
Tárgyévi gyarapodás értéke (ezerFt)	155.061	107.702	164.735	145.656	146.571
Tárgyév december 31-ei állomány (db)	5 869.293	5.892.999	5.951.698	5.981.407	6.003.885
Állományból kivont dokumentum (db)	11.322	16.104	5.832	10.998	24.466

1. táblázat

Maximum foglaltság (%) (2023-01-01 - 2023-12-31)

BK, Sziget	100%	104.17%	100%	100%	100%	58.33%	100%	14.58%	100%	100%	100%	100%
BK, Olvasóterem szint	50.75%	52.99%	67.16%	98.51%	105.22%	98.51%	25.37%	11.19%	59.7%	76.12%	96.27%	97.01%
BK, Kutatóterem	32%	28%	56%	68%	72%	64%	16%	20%	40%	60%	100%	76%
BK, Előcsarnok	30.77%	50%	57.69%	57.69%	84.62%	42.31%	23.08%	19.23%	65.38%	80.77%	103.85%	69.23%
BK, Ausztria gyűjtemény	15.38%	29.49%	25.64%	2.56%	35.9%	3.85%	6.41%	3.85%	25.64%	25.64%	25.64%	5.13%
	2023-01	2023-02	2023-03	2023-04	2023-05	2023-06	2023-07	2023-08	2023-09	2023-10	2023-11	2023-12

1. ábra

Maximum foglaltság (%) (2023-01-01 - 2023-12-31)

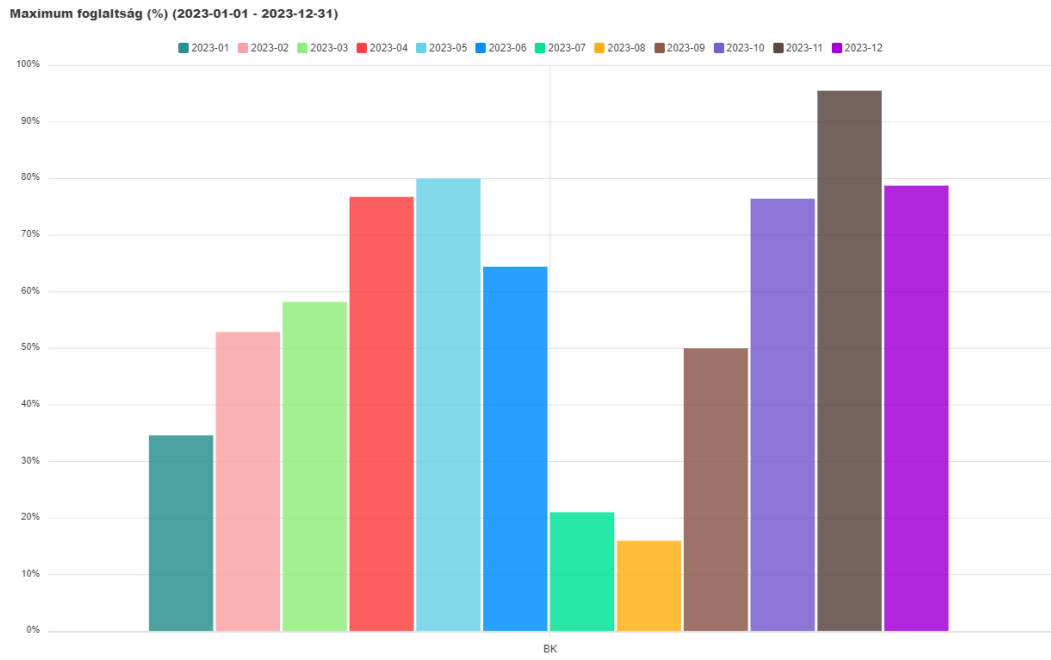
ÉTK, Földszint	44.44%	33.33%	44.44%	47.22%	108.33%	91.67%	38.89%	25%	58.33%	100%	94.44%	61.11%
ÉTK, 3. emelet	72.41%	56.9%	77.59%	79.31%	100%	118.97%	51.72%	27.59%	86.21%	98.28%	100%	100%
ÉTK, 2. emelet tanulószobák	47.83%	45.65%	47.83%	39.13%	50%	41.3%	30.43%	15.22%	47.83%	54.35%	50%	63.04%
ÉTK, 2. emelet	75%	53.57%	80.36%	91.07%	100%	103.57%	58.93%	16.07%	73.21%	100%	100%	100%
ÉTK, 1. emelet	59.52%	46.03%	61.9%	77.78%	100%	95.24%	38.1%	7.94%	78.57%	96.83%	100%	100%
	2023-01	2023-02	2023-03	2023-04	2023-05	2023-06	2023-07	2023-08	2023-09	2023-10	2023-11	2023-12

2. ábra

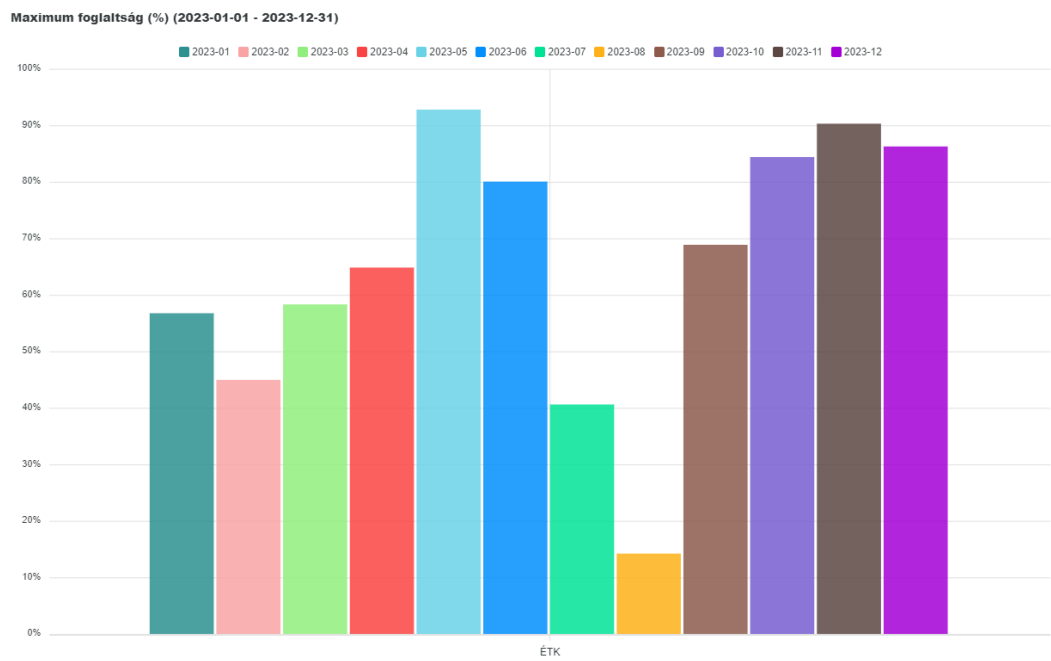
Maximum foglaltság (%) (2023-01-01 - 2023-12-31)

KCK, Földszint	78.87%	64.29%	57.14%	78.87%	53.57%	26%	17.86%	50%	57.14%	78.87%	46.43%	
KCK, 3. emelet	44.64%	51.79%	58.93%	67.86%	35.71%	12.5%	5.36%	44.64%	71.43%	76.79%	51.79%	
KCK, 2. emelet	41.3%	52.17%	60.87%	76.09%	28.09%	10.87%	6.52%	43.48%	69.57%	82.61%	56.52%	
KCK, 1. emelet	43.59%	35.9%	43.59%	48.72%	43.59%	12.82%	7.69%	30.77%	51.28%	74.36%	46.15%	
	2023-01	2023-02	2023-03	2023-04	2023-05	2023-06	2023-07	2023-08	2023-09	2023-10	2023-11	2023-12

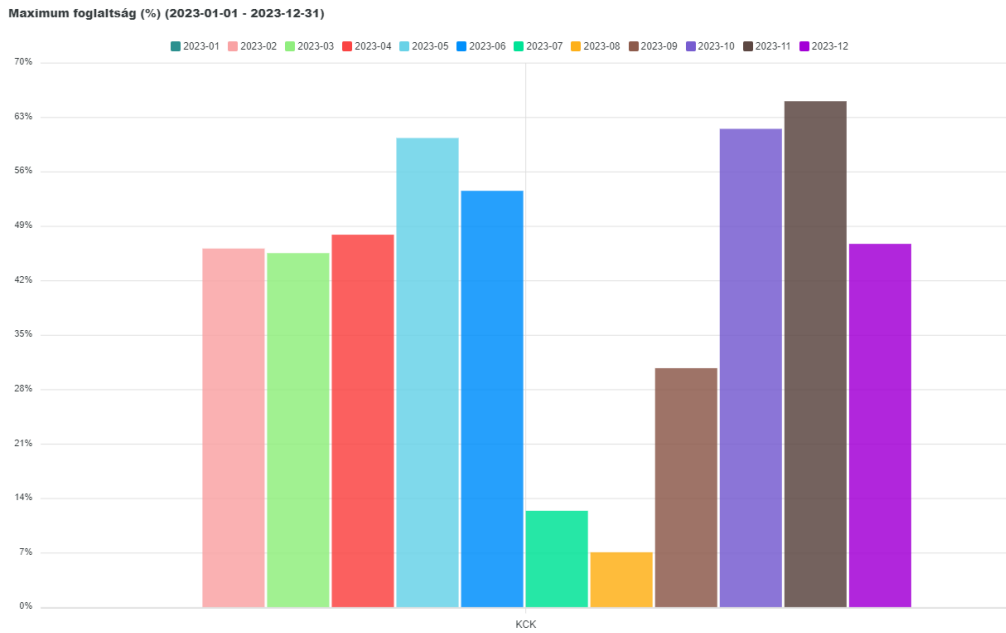
3. ábra

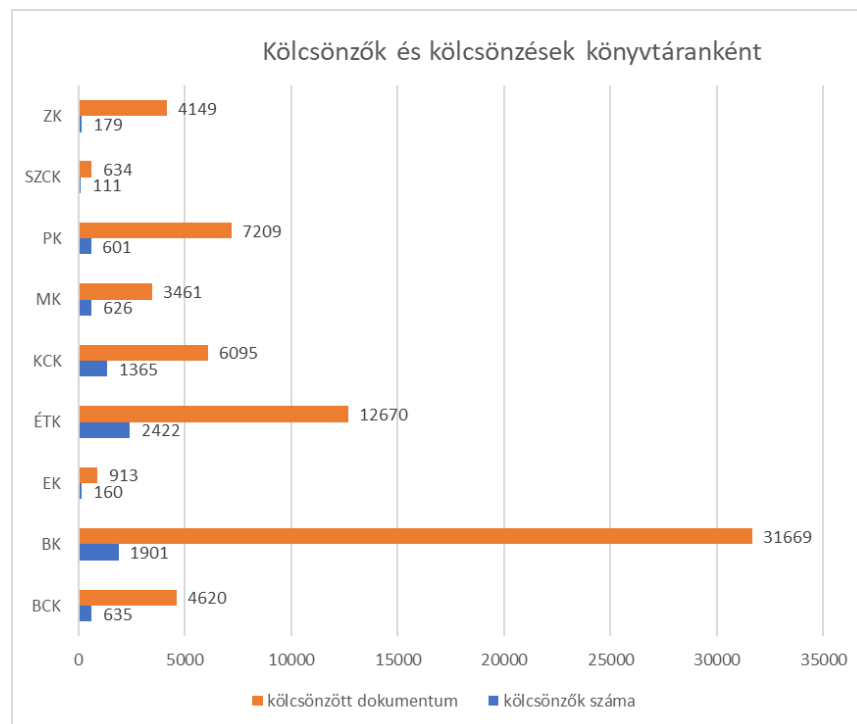
4. ábra

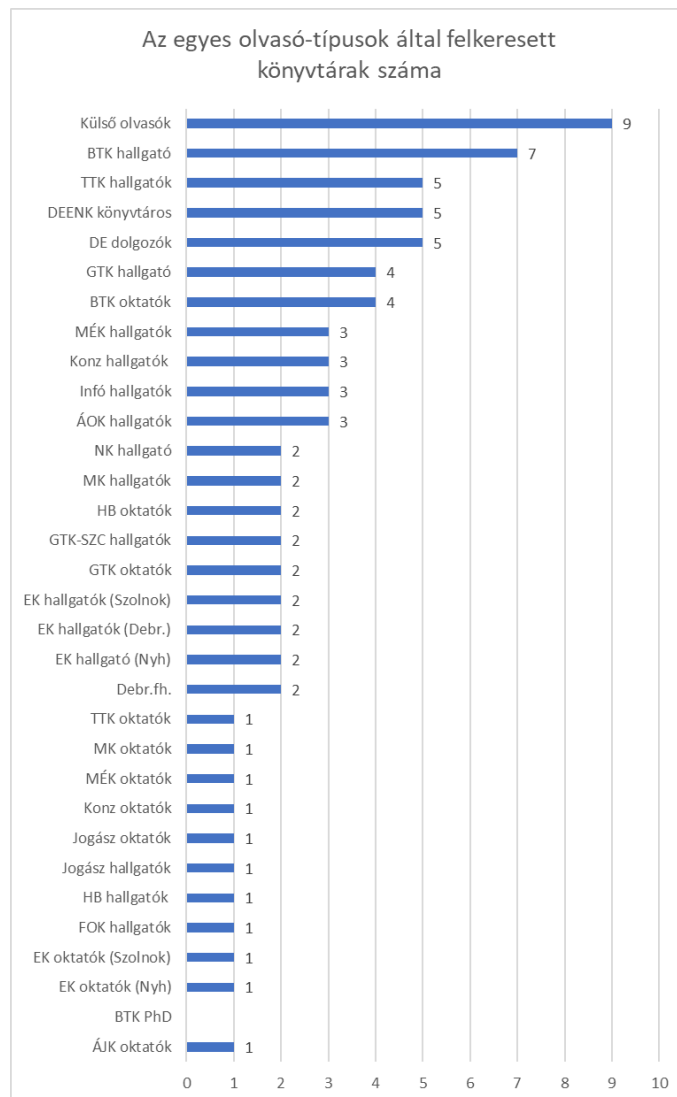
5. ábra

6. ábra

7. ábra

8. ábra